

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İBRƏTLİ HEKAYƏLƏR

*Peyğəmbər (s) və İmam (ə)
səhabələrinin həyatlarından
hekayələr*

II cild

Gürcüstan
Müsəlmanları İdarəsi
www.bgmi.ge

ÜMUMDÜNYA ƏHLİ-BEYT
(ƏLƏYHİMUSSALAM) CƏMİYYƏTİ
www.ahl-ul-beyt.org

Peyğəmbər (s) və İmam (ə) səhabələrinin həyatlarından hekayələr

Müəllif: Məhdi Vəhidi Sədr

Mətnlərin elmi mütəxəssisi: Muhəmməd Hadi Yusifi Qərəvi

Rəsmlər üzrə mütəxəssis: Seyyid Muhsin Musəvi

Redaktor: İftixar Məhəmmədov

Layihə rəhbəri və icraçı: “Simaye Nure Kovsər” şirkəti

Rəssam: Həkimə Şərifli Rəngkar: Zəhra Səməvati

Naşir: Dünya Əhli-beyt (ə) cəmiyyətinin mədəni-maarif şöbəsi

Yeni üslubda tərtib edib çap edən: Gürcüstan Müsəlmanları İdarəsi

Tiraj: 1000

QURTULUŞ NƏĞMƏSİ

Atasını hələ uşaq ikən itirmişdi. Buna görə də onu əmisi saxlayırdı. O əmisinə hörmət edər, daim ətrafdakılara qarşı xoşrəftar olar və mehriban davranardı. Lakin İslam dininin zühurundan xeyli müddət keçməsinə baxmayaraq, onlar hələ də şirk və büt-pərəstlikdə qərq olmuşdular. Müşrik əmi öz qardaşoğlunun rifah içində yaşaması üçün əlindən gələni əsirgəmirdi. Bu çalışqan gəncin adı Əbdul-Uzza idi.

Lat, Uzza, Mənat cahiliyyət dövrünün ən böyük və məşhur bütlərinin adı idi. Məkkə şəhəri əziz Peyğəmbərin (s) əli ilə fəth olunmuşdu. Buna baxmayaraq, əmi və qardaşoğlu müşrik babalarının səhv ayınlarına hələ də əməl edirdi. Əbdul-Uzzanın büt-pərəstlikdən acığı gəlirdi. Ətrafındakı müsəlmanlara baxır, onların rəftar, danışiq və əqidələrindən ləzzət alır, dinlərinə qibtə edirdi. Çünki müsəlmanların çöhrəsini nurani və səfalı, qəlblərini isə mehr-məhəbbətlə dolu görürdü.

Ağıllı və dərrakəli bir cavan olan Əbdul-Uzza bəzən öz-özünə düşünürdü ki, həqiqətən, bizim məbudlarımızla müsəlmanların yeganə Rəbbi arasında nə qədər fərq var. Onlar o Allahdan danışirlər ki, alim və qüdrətlidir. Eşidir, görür və hər bir işə qadirdir. Amma biz bir ömür boyu bu yonulmuş daşlara sitayiş edirik, onlara qurban kəsirik, qarşılarında səcdəyə gedirik, halbuki onlar nə görür, nə də eşidirlər. Hətta öz yerlərində sabit qala da bilmirlər.

Məkkənin fəthindən keçən hər gün Əbul-Uzzanın qəlbində həzrəti Muhəmmədin (s) dininə olan məhəbbəti daha da artırdı. O, müsəlmanlarla müşriklər arasındakı fərqləri gördükcə, bir an belə bütlərə ibadət etmək istəmirdi. Bir gün qərara gəldi ki, yeni fikirlərini öz günahkar əmisi ilə bölüşsün. Onun yanına getdi və dedi: “Əmican! Müsəlmanların Məkkəni fəth etməsindən xeyli vaxt ötür. Sən Muhəmmədin (s) dinini qəbul etmək istəmirsən? Mən ümidvaram ki, biz müsəlmanlara qoşulmaqla əbədi səadət və hidayətə çatmış olarıq”.

Qaraqəlbli və azğın əmi qardaşoğlunun sözlərindən qəzəblənərək dedi: “Sən dəli olmusan? Atalarımızın dinindən üz çevirmək istəyirsən? Bu fikirləri beynindən çıxar. Yoxsa tanrılar bizə qəzəblənər”.

Əmisinin atalarının dininə hələ də sadıq olduğunu görən Əbdul-Uzza qərara aldı ki, özü tezliklə möminlərə qoşulsun və büt-pərəstlikdən əl çəksin. Buna görə də əmisinə dedi: “Mən daha zülmətlərdə boğulmaqdan, azğınlıqlardan bezmişəm. Görməyən, eşitməyən məbudların nə dəyəri var? Onlar heç özlərini də qoruya bilmirlər. Mən İslam dinini qəbul edirəm. Çünki İslam dini ən doğru dindir”. Qardaşoğlunun sözlərindən çox əsəbləşən əmi qışqırdı: “Vay sənin halına! Əgər bu xəyala düşmüşənsə, sənə verdiyim bütün malları geri qaytar”. İslam Peyğəmbərinə (s) heyran olmuş cavan şirkdən qurtulmaq üçün hər nəyi var idisə əmisinə verdi. Sonda zər-zibalı paltarlarını da çıxarıb o müşrik kişiye qaytardı və cəld anasının evinə tərəf qaçmağa üz qoydu.

Gənc bədənini örtmək üçün anasından parça istədi. Anası ona iki parça verdi və gənc onlarla özünü örtüdü. Sonra isə böyük şövq və məhəbbətlə Mədinəyə tərəf yola düşdü.

İslamın əziz Peyğəmbəri (s) dostları ilə sübh namazını yenidən bitirmişdi ki, həqiqət axtarışında olan gənc məscidə daxil oldu. O, Həzrətin (s) qarşısında dayanıb, onunla salamlaşdı. Qəribin pərişan halı, münasib olmayan geyimi hamının diqqətini özünə cəlb etmişdi. İslamın əziz Peyğəmbəri (s) salam və ehtiramdan sonra soruşdu: “Sən kimsən?” Cavan dedi: “Mən Əbdul-Uzzayam. Məkkədən bura müsəlman olmaq üçün gəlmişəm. Əmim müsəlman olmağımı istəmədiyi üçün bütün əmlakımı, hətta paltarımı da əlimdən aldı”.

Peyğəmbərin (s) köməyi ilə gənc kəlmeyi-şəhadəti deyib müsəlman oldu. Allahın Rəsulu (s) cavanın bu rəğbət və fədakarlığından xoşhal olaraq buyurdu: “Bundan sonra sənin adın Abdullahdır”.

Abdullahın İslama olan qeyri-adi sevgisi onun tezliklə İslam dininin əqidə və maarifini öyrənməsinə, məsciddə Qur'an və namazı uca səslə oxumasına, eyni zamanda mühacir quşlar kimi qurtuluş nəğməsinə səsləndirməsinə səbəb oldu.

Cənab Abdullah Muzəni daim Rəsulullahın (s) yoldaşı və hamisi olub, mənsub olduğu dinlə fəxr edirdi. O, itaətdə və vilayəti qəbul etməkdə bir an belə səhlənkarlıq etmədi.

Abdullah öz səadət və xoşbəxtliyini insanların hidayəti, nicatı üçün gəlmiş bir dinə xidmət etməkdə görürdü. O, uzun müddət İslam uğrunda fədakarlıq göstərdi. Nəhayət, müsəlmanlar hicrətin 9-cu ilində, Təbuk məntəqəsinə kafirlərlə döyüşmək üçün Mədinədən yola düşəndə Abdullah yolda xəstələndi və Allahın rəhmətinə qovuşdu. Peyğəmbər (s) Abdullahın ölümündən sonra buyurdu: “O, dünyadan şəhid (olaraq) getdi”.

Mənbələr:

Yusif Gərəvi, “Məvsuəttut-tarixil-islami”

Qısa tanışlıq:

Adı – Abdullah

Atasının adı – Muzəni

Vəfat ili – Hicri 9-cu il

Vəfat yeri – Təbuk

HİDAYƏTİN LƏZZƏTİ

Öz yatağında yatmışdı. Bütün bədəni qorxudan titrəyir, alnını soyuq tər basırdı.

O, yuxuda görürdü ki, cəhənnəmdə uçurumun lap kənarındadır. Atası isə onu oda tərəf çəkmək istəyir. Elə bu zaman Allah Rəsulu (s) onun əlindən tutur və onu bu fəlakətdən qurtarır.

Hövlək yuxudan oyanıb təngnəfəs özünü pəncərəyə çatdırdı. Axşamın sərin mehi ona bir az sakitlik gətirdi. Öz-özünə dedi: “İlahi! Bu nə yuxu idi mən görürdüm?! Nə üçün axı belə bir yuxu gördüm?! Muhəmməd (s) mənə nicat verdi. O, məni oddan xilas etdi”. Sonra öz-özünə fikirləşdi: “Nə üçün bütün ailəsi Allahın Peyğəmbəri (s) ilə düşmənçilik edir? Bəni-Üməyyə nə üçün bu qədər alçaq və namərd-dir? Məgər Muhəmməd (s) yaxşılıqdan başqa bir şeymi edir? Axı kim ondan nalayiq bir hərəkət görüb? Kim ondan yalan eşidib? Daha azğın ailəmdən bezmişəm, onların çirkin əməllərinə şərək olmaq və İslam kimi bir həqiqətlə mübarizə aparmaq istəmirəm”.

Səhər açılınca həzrət Rəsulu (s) görmək niyyətilə evdən çıxdı. Atasının qəfil: “Xalid, hara?” – qışqırtısına yerindəcə donub qaldı. Sakitcə geri dönüb: “Ən yaxın dostumun yanına gedirəm” – dedi. Sonra yenidən yoluna davam etdi.

Bəni-Üməyyənin ən zalım və cahil şəxsinin övladı olan Xalid bin Səid İslam Peyğəmbərinə (s) iman gətirib hidayət olmaq və Həzrəti (s) görmək üçün tələsirdi. O, dəqiqələri sayır, möhkəm və iri addımlarla irəliləyirdi. Nəhayət ki, Xalid Peyğəmbərin (s) hüzuruna çatdı. İslamı qəbul edib, kəlmeyi-şəhadəti deməklə həzrət Rəsulun (s) səhabələrinin cərgəsinə qoşuldu.

Artıq o, günahkar ataları və müşrik ailəsi kimi Peyğəmbərin (s) düşməni deyildi. Xalid qaranlıqların qəlbindən çıxmış bir nur kimi paklıq və rahatlıq hiss etdi. O, Bəni-Üməyyəni və azğın atasını gözləyən qara taleyə təəssüf etdi. Çünki Xalid hidayətin həqiqi mənasını dərk etmiş, onun ləzzətini və insaniyyətin şirinliyini duymuşdu.

Bəni Üməyyə müşrikləri Xalidin namaz qıldığını və bütlərə etinasızlığını görəndə atasına xəbər verdilər ki, oğlun müsəlman olaraq Bəni-Üməyyə xanədanını rüsvay edib.

Müşriklərin tənə və eyhamlarından tənə gəlmiş, lakin eyni zamanda öz cahiliyyəti ilə fəxr edən ata itaətsiz övladını tənbeh etmək qərarına gəldi. Odur ki, münasib bir fürsət tapıb Xalidin əl-qolunu bağladı və şallaqla bütün bədənini yaraladı. Sonra onu zindana saldı ki, qardaşları da belə bir işə əl atmağa cürət etməsinlər. Xalidin atası qorxurdu ki, onun digər oğlanları da müsəlman olub cahiliyyət adətlərindən əl çəkərlər.

İslam dini Xalidə öyrətmişdi ki, ata-anasına yaxşılıq etsin, onları təhqir etməsin və sərt rəftarları qarşısında dözümlü olsun. Buna görə də yenicə müsəlman olmuş gənc atasına qarşı azacıq da olsa hörmətsizlik etmədi. O, bir neçə gün aclığa və susuzluğa dözdü. Nəhayət, oradan qaçmağa müvəffəq oldu. Şallaq zərbələri və uzun-uzadı işkəncələr Xalidin Peyğəmbərə (s) olan məhəbbətini nəinki azaltmadı, əksinə onun qəlbində İslama və həzrəti Muhəmmədin (s) dininə olan sevgisini daha da artırdı.

Xalid yalnız atası tərəfindən təhqir və təhdid olunmurdu. İslama iman gətirməsi xəbəri Məkkədə yayıldığı vaxtdan, o, Qureys başçılarının hədə-qorxularına tuş gəlirdi.

Amma o, möhkəm və vüqarlı bir dağ kimi İslam düşmənləri qarşısında müqavimət göstərirdi. Günlərin bir günü Peyğəmbərin (s) ən qatı düşmənlərindən olan Əbu Süfyan Xalidi görüb dedi: “Ey Xalid! Sən müsəlman olmaqla öz ailə şərəfini itirdin”. Xalid onun cavabında dedi: “Səhv edirsən. Mən bu əməlimlə öz şərəfimi artıraraq onu daha da kamil etdim”.

Bu cür cavab gözləməyən Əbu Süfyan onu hədələyərək dedi: “Sən bir yeniyetməsən. Bir az işkəncə görsən, şərəfətini itirib Muhəmmədi (s) himayə etməkdən əl çəkərsən”.

Müşriklərin və bütperəstlərin müsəlmanlara verdiyi əzab-əziyyət artdıqda Peyğəmbər (s) müsəlmanlara Həbəşistana hicrət etmək göstərişi verdi ki, oranın padşahının pənahında amanda qalsınlar. Bu səfərdə Xalid öz həyat yoldaşı ilə birgə müsəlmanlara qoşulub Həbəşistana köçdü.

Xalid ibn Səid Allah Rəsulunun (s) katiblərindən biri idi və o zaman Peyğəmbər tərəfindən (s) ərəb qəbilələrinə, yaxud böyük şəxsiyyətlərə göndərdiyi məktubların çoxunu Xalid yazırdı ki, bu da onun uca məqamından xəbər verir.

Xalid Peyğəmbər (s) və Əhli-beytin (ə) aşiqi olduğu üçün nə heç kəsə beyət, nə də Əlinin (ə) müxalifləri ilə əməkdaşlıq və ya müamilə etdi. Xalid döyüş meydanlarında canla-başla döyüşür, müşriklər qarşısında müqavimət göstərirdi. Bu döyüşlərdən biri hicrətin on dördüncü ili Məhərrəm ayında Məracus-Suffər məntəqəsində baş vermişdi. İslam döyüşçüləri ilə rumlular arasında baş vermiş bu döyüşdə şəhadətə çatan ikinci şəxs Xalid oldu.

Mənbələr:

Şeyx Mufid, “İrşad”, səh. 84

Yusif Gərəvi, “Məvsuətut-tarixil-islami”

Qısa tanışlıq:

Adı – Xalid

Atasının adı – Səid

Tayfasının adı – Bəni-Üməyyə

Şəhid olduğu yer – Məracus-Suffər

GÖRÜŞ TƏŞNƏSİ

Görüş təşnəsi

Umən çölləri yamyaşıl və tərəvətli idi. Bir gənc çoban hər gün sübh tezdən öz dəvələrini otarmaq üçün səhraya aparırdı.

Dəvələr otlaqda otlayarkən Uveys fikrə gedər, yenicə qəbul etdiyi din haqqında uzun-uzadı düşünərdi. Uveys İslam dinini hamının daş və taxta bützlərə sitayiş etdiyi, murdar ət yediği, bir-birilərini öldürüb mallarını qarət etdiyi, ata-analarına zülm etdiyi bir zamanda qəbul etmişdi. Halal yolla ruzi qazanır, kor anasına mehr-məhəbbət göstərir, ona qulluq edirdi. Onu hidayət etdiyi üçün Uveys daim Allaha şükür və səcdə edər, Xalığın zikri bütün günü dilindən düşməzdi. Mömin əmisi İsam Qərəninin vasitəsilə İslam dinini qəbul edən Uveys buna görə əmisinə həmişə çox böyük ehtiram göstərirdi. Uveys Qərəni İslamı dini mübəlliglər vasitəsilə qəbul edən kəslərdən idi. O daim bununla fəxr edərdi.

Uveys Muhəmmədin (s) müqəddəs adını eşitdiyi gündən səbir-qərarını itirmişdi. Kəlmeyi-şəhadəti Allah Rəsulunun (s) hüzurunda demək və o Həzrəti (s) yaxından görmək istəyirdi.

O, Peyğəmbəri (s) görməmişdi, buna görə də o həzrətin (s) mübarək camalını ziyarət etmək arzusunda idi. Lakin Uveys o böyük insanın xidmətinə yetişə bilmirdi. Çünki həm yol uzaq idi, həm də kor anasına baxacaq kimsəsi yox idi. Buna görə də cənab Uveys çöllükdə tək qalanda fikrə gedər, öz məhbubu İslam Peyğəmbəri (s) haqqında düşünərdi. Belə fikirləşirdi ki, Muhəmmədin (s) nüfuzu evlərə qapılardan deyil, ürəklərdən daxil olub. Uveys Qərəni elə bir müsəlman idi ki, Allah Rəsulunun (s) məhəbbəti bütün varlığını bürümüşdü və bu nemətdən sanki rahatlıq, aramlıq tapırdı. Amma dəfələrlə öz-özünə deyərdi: “Kaş bircə dəfə də olsun, o ali insanın mübarək vücu-

dunu yaxından görəydim, gözlərim onun (s) nurlu camalından nurlanaydı!”

Uveysin anası imanlı və pak bir qadın idi. Gözləri dünya işığından məhrum olsa da, bu gənc möminin rəftarlarından onun şövqünü anlamışdı. Ana özü də əziz oğlunun Peyğəmbəri (s) ziyarət etməsini istəyirdi. Günlərin birində Uveys səhraya getməyə hazırlaşarkən anasının onu səsləyən zəif səsini eşitdi. Gənc oğlan tez anasına cavab verib, özünü ona çatdırdı. Oğlunun ədəb və ehtiramından xoşhal olan ana mehribancasına dedi: “Oğlum, bilirəm ki, Allah Rəsulunu (s) ziyarət etmək həsrətindəsən. Mən də sənin bu pak arzunun yolunda əngəl olmaq istəmirəm. Amma gərək dediklərimə əməl edəsən”. Sevincindən yerə-göyə sığmayan Uveys dedi: “Anacan! Hər nə desən razıyam”.

Anası dedi: “Peyğəmbəri (s) görmək üçün Mədinəyə get, amma əgər Allah Rəsulu (s) şəhərdə olmasa, yarım gündən artıq Mədinədə qalma və dərhal Yəməinə qayıt”. Cavan öz anasının şərtini qəbul etdi və tələsik səfər tədarükü görməyə başladı.

Amma Peyğəmbərin (s) yaxınları ona dedilər ki, Allah Rəsulu (s) Mədinədə deyil, şəhərdən kənardadır. Uveys anasına söz verdiyi kimi, yarım gün Mədinədə Peyğəmbəri (s) gözləyir, amma o Həzrətdən (s) xəbər çıxmadığını görüb yenidən Yəməinə qayıdır.

Peyğəmbər (s) şəhərə daxil olanda Uveys artıq getmişdi. O Həzrət (s) evinə daxil olanda buyurdu: “Evdə bir nur görürəm. Evə kim gəlmişdi?! ” Ev əhli cavab verdi: “Uveys adlı bir çoban gəlmişdi. Sizə salam-dua söylədi və qayıtdı”. Bu zaman Allah Rəsulu (s) buyurdu: “Bəli, bu Uveysin nurudur ki, evimizə hədiyyə qoyub gedib”.

Uveys Qərani Peyğəmbərlə (s) görüşə bilməsə də, daim həqiqi möminlərdən və pak Əhli-beytin (ə) aşiqlərindən idi. Əlinin (ə) imamət və vilayətinə onun kamil imanı, etiqadı var idi. Bəli, nəhayət ki, qəlbi ilahi xofla dolu olan bu təqvalı kişi Siffeyn döyüşündə Əlinin (ə) ordusuna qoşuldu və elə o döyüşdə də şəhadətə çatdı.

Mənbələr:

Əmin Amuli, “Ə’yanuş-şiə”, c. 3, səh. 512

Qısa tanışlıq:

Adı – Uveys

ZƏHRA (Ə.S) KİMİ SƏBİRLİ

Yezid ibn Müaviyə məğrurcasına, səltənət taxtına söykənmiş xainlər isə yaltaqcasına onun ətrafında durmuşdular. Aşura hadisəsindən sonra imam Hüseynin (ə) əhli-beytini onun üçün əsir gətirmişdilər. O, qolları bağlı olan qadın və uşaqların qarşısında özünü qalib kimi aparırdı. Yezid həyasızcasına Allah Rəsulunun (s) xanədanının qarşısında çirkin və təhqiredici şerlər oxumaqla imam Hüseynin (ə) müqəddəs ailəsinə cəsarət edirdi. İmamın (ə) ailəsinin ağlamaq səsi bir an belə kəsilmir, onun şəhadətilə övlad və səhəbələrinin qəlbində alovlanmış atəş səngimək bilmirdi. Bu zaman, Kərbəlada qardaşı Seyyiduş-şühədadın (ə) bir an belə ayrılmayan Əmirəl-möminin Əli ibn Əbu Talibin (ə) qızı Zeynəbi-Kubra Yezidin hərzə sözlərindən ürəyi ağrıyan halda və Heydər dili, Hüseyn qeyrəti, Zəhra iffəti ilə o ədəbsiz tağutun qarşısında sözə başlayıb dedi: “Həmdü-səna aləmlərin Rəbbi olan Allaha məxsusdur. Allah elçilərinin sərvəri olan cəddim Rəsuli-Əkrəmə (s) salam olsun. Allah-taala doğru buyurub ki, çirkin əməllərə mürtəki bən şəxslər sonunda Allahın ayələrinə inkar edib, onları məsxərəyə qoydular.

“Ey Yezid! Sən elə düşünürsən ki, yeri-göyü bizə dar etmişən və ümid qapılarını üzümüzə bağlamışsan ki, bizi qullar kimi o tərəf-bu tərəfə çəkdilər?! Allah yanında biz xar, sən əzizsən?! Bizə qalib olmağın Allah qarşısında sənə əzəmətli olmağınımı göstərir?! Buna görə burnunu dik tutaraq təkəbbürlə qürurlanırsan? Sevinirsən ki, dünya sənə ixtiyarındadır və əsirindir. Elə düşünürsən ki, rəhbərlik məqamı sənə üçün düz və hamardır? Bir az yavaş ol. Allahın sözünü unutmusan?! O buyurur: “Kafir və tuğyançı şəxslər təsəvvür etdilər ki, möhlət verməmiş onların xeyrinədir. Biz onlara möhlət veririk ki, günahlarını artırınsınlar və onlar üçün xaredici əzab vardır”.

Ey o kəslərin oğlu ki, cəddimiz Peyğəmbər (s) Məkkəni fəth etdikdə onları əsir alıb, sonra azad etdi. Heç ədalətdəndirmə ki, sən öz qadın və kənizlərini pərdə arxasında oturdub, Allah Rəsulunun (s) qızlarını əsir kimi ora-bura çəkəsən? Onların örtüklərini cırıb, üzlərini

açıq qoyursan ki, düşmənlər onları şəhərbəşəhər gəzdirsinlər?

Tanıyan-tanımayan gözlərini onlara zilləsin, yaxından-uzaqdan, şəərəfli-şərəfsiz olanlar onların çöhrələrinə tamaşa eləsin? Kişilərindən onları nə qorumaq, nə kömək etmək, nə də xidmət etmək üçün bir kimsə qalmayıb. Həqiqətən də, pak insanların ciyərini çeynəyib atan, əti şəhidlərin qanından yoğrulmuş bir kimsənin oğlundan necə mərhəmət gözləmək olar?! Axı necə bizim ailəməzlə düşmənciliyə tələsməsin, halbuki bizə kin-küdurətlə baxır. Özünü günahkar bilib, imamın (ə) böyüklüyünü dərk etməkdənsə deyirsən: “Kaş atalarım sağ olaydılar, sevinəydi və mənə “Çox sağ ol!” – deyəydi...” Bir halda ki, əlindəki çubuqla behişt gənclərinin sərvəri Əba Abdullah Hüseynin (ə) dişlərinə və dodaqlarına vurursan. Niyə də belə deməyəsən, sən ki, ürəyimizdəki yaranı qanatmısan. Muhəmməd (s) xanədanının və yer üzünün parlaq ulduzları olan Əbdülmüttəlib övladlarının qanını axıtmaqla atalarını çağırırsan. Güman edirsən ki, səsin onların qulağına çatacaq. Amma bil ki, tezliklə onlara qovuşacaqsan, o vaxt arzu edəcəksən ki, kaş əlin şil, dilin lal olaydı və bu sözləri deməyəydin. Bu işləri etməyəydin.

İlahi! Bizim haqqımızı qaytar, bizə zülm edənlərdən intiqam al, Öz qəzəbini bizim qanımızı töküüb, dostlarımızı öldürənlərə nazil et. Ey Yezid! Sən bununla özündən başqasının dərisini soymadın və özündən başqasının da ətinə kəsmədin. Şübhəsiz ki, Allah Rəsulunun (s) xanədanının qanını töküüb onların və yaxınlarının hörmətini sındırmaqla böyük bir günahın altına girdin. Elə bu günahla da həzrət Muhəmmədlə (s) görüşəcəksən. O zaman ki, Mütəal Allah onları bir yerə toplayaraq pərakəndəliklərinə son qoyacaq və onların haqqını özlərinə qaytaracaq. Necə ki, Allah-taala buyurur: “Güman etməyin ki, Allah yolunda öldürülənlər öldürülər, onlar diridirlər. Allah yanında ruhi yeyirlər”. Allahın hakim, həzrət Muhəmmədin (s) bizim iddiaçımız, Cəbrailin isə bizim hamimiz olması sənə kifayətdir. Tezliklə səni aldadıb camaatın boynuna mindirən şəxs (yəni Müaviyə) başa düşəcək ki, zalımlar pisliyə layiqdir. Pis aqibətə düşər olacaq və

başə düşəcəək ki, sizlərdən kimin yeri daha pis, qoşunu daha zəifdir. Ruzgarın xoşagəlməz hadisələrinin məni səninlə danışmağa vadar etməsinə baxmayaraq, bil ki, sən mənim nəzərimdə dəyərsiz, mələmət və danlağı çox olan bir kəssən.

Amma nə edim ki, gözlər yaşla dolu, qəlblər yanıqlıdır. Bil ki, çox təəccüblü də olsa, Allah tərəfdarları azad olunmuşlardan olan şeytanın tərəfdarları ilə döyüşdə öldürülür. Bizim qanımız sizin pəncələrinizdən süzülür, bizim ətimiz sizin ağzınızdan tökülür. Bu pak-pakizə canlar isə daim sizin yırtıcı canavarlarınıza yem olublar, kaftar balalarının pəncəsi altında torpağa gömüldülər. Əgər bu gün bizi özün üçün qənimət sayırsansa, tezliklə görəcəksən ki, sən ziyanına səbəbik. Bu o zaman baş verəcək ki, özündən əvvəl axirətə göndərdiklərini görəcəksən. Sən Rəbbin bəndələrinə zülm rəva görməz. Mən Allaha şikayət edir və Ona təvəkkül edirəm...”

Həzrət Zeynəbi-Kubra (ə.s) Əlicəsinə bəyanatları ilə Yezid və onun kimiləri Əhli-beytin (ə) dost-düşmənləri qarşısında əbədiyyətə qədər rüsvay etdi və Hüseynin (ə) Aşura nidasını öz Heydəri səsiylə bütün azad insanların qulağına çatdırdı: “Nə qədər ki, Hüseynin (ə) adı yaşayır, Zeynəbi-Kubranın da adı yaşayacaqdır”.

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 45, səh. 133

Təbərsi, “Əl-ehticac”, c. 2, səh. 5 və 34

Qısa tanışlıq:

Adı – Zeynəb

Ləqəb – Əqilə-Siddiqeye Suğra

Ömrü – 57 il

Vəfat tarixi – Hicri 62-ci il, 15 rəcəb (bir rəvayətə görə)

Dəfn yeri – Şam (Dəməşq)

ANALIQ İFTİXARI

Adı Fatimə, Bəni Kilab qəbiləsindən idi. Həzrət Əli (ə) ilə evləndikdən sonra o həzrətin (ə) evinə köçdü. İmam Həsən (ə) və imam Hüseyin (ə) bacıları ilə birgə anasız yaşayırdılar. Fatimə Kilabiyyənin gözü həzrət Zəhranın (ə) müsibət görmüş övladlarına və onların qəmli simalarına sataşdıqda gözlərindən yaş sel kimi axdı. Və ürəyi ağrıdı. Sonra bir-bir onlara yaxınlaşıb dedi: “Atam-anam sizə fəda olsun!”

Fatimə xanım o andan etibarən mehr-məhəbbətlə uşaqların qulluğunda durur, onların saçlarını darayır, paltarlarını yuyurdu. Əmirəl-möminin evində mehriban və qayğıkeş ana kimi onlara xidmət edirdi. Fatimə Kilabiyyənin evdə olması Əlinin (ə) övladlarına ruh yüksəkliyi və sevinc bəxş edirdi. O fədakar qadın bilirdi ki, həzrət Zəhranın (ə) övladları Allahın ən yaxşı bəndələrindən və ilahi seçilmişlərdəndirlər. Buna görə də Allah Rəsulunun (ə) balalarını razı salmaq üçün əlindən gələni əsirgəmirdi. Çünki onların razılığı Allahın razılığı demək idi.

Çox keçmədi ki, Fatimeyi Zəhranın övladları (ə) o mehriban xanıma mehr saldılar. O, Əlinin (ə) övladlarına ana olmaq iftixarına nail oldu. Elə bir fəxr ki, dünya qadınlarından heç birinə nəsis olmayıb. Fatimə Kilabiyyənin, Əlinin (ə) övladları içərisində həzrət imam Hüseyinə (ə) xüsusi məhəbbəti vardı. Hüseyini (ə) ətrindən tanıyırdı. Onun insana ruh verən səsi o mehriban xanıma yeni həyat bəxş edirdi. Fatimə Kilabiyyə böyük nemətə görə daim Allaha şükür edir, ismət və təharət xanədanına xidmətdə heç zaman səhlənkarlıq etmirdi. Əmirəl-mömininin (ə) övladlarına baxdığına görə şərəfət və mərifəti günbəgün artır, Allah dərğahında məqamı daha da əziz və uca olurdu. Həzrət Əmirəl-möminin Əli (ə) da fədakar həyat yoldaşının işindən razı və xoşhal olurdu. Elə bir yoldaş ki, heç zaman ali məqamlı ərinin göstərişləri ilə müxalifət etmir, həzrətin sözünün üstünə söz gətirmirdi. Fatimə Kilabiyyə həyat yoldaşını öz imamı və başçısı bilirdi. Həzrətin yanında yaşamaq onun üçün həm dünya və həm də

axirət səadəti idi. O, pak, mərifətli, məhəbbətli, şücaətli, natiqə bir qadın idi ki, çox az qadın onun əzəmət və dərəcəsinə çatırdı.

Əmirəl-möminin Əli ilə (ə) uzun illər yaşadığından sonra Fatimə Kilabiyyə - Abbas, Abdullah, Cəfər və Osman adlı övlada sahib oldu. Fatimə Kilabiyyənin övladları da anaları kimi həzrət Zəhranın (ə) balalarına xüsusi ehtiram qoyur və hər zaman onlara hörmət edirdilər.

Buna görə də heç bir zaman Ummul-Bəninin övladları ilə həzrət Zəhranın (ə) övladları arasında ixtilaf düşmədi. Çünki bu dörd oğlan ismət və paklıq xanədanının (ə) məqam və dərəcəsinə yaxşı bələd idi və onlardan öz xidmətlərini əsirgəmədilər. O, həmişə həzrət Zəhranın (ə) övladlarını öz övladlarından üstün tuturdu. Əvvəlcə onların saçını darayır, sonra öz oğullarının təmizliyi ilə məşğul olurdu. Əvvəlcə onları yedirdirdi, sonra isə öz oğullarını. Əvvəl onlara su verirdi, sonra isə öz uşaqlarının susuzluğunu yatırırdı. Ummul-Bənin öz oğlanlarına deyirdi: “Elə bilməyin ki, bir atadan olduğunuz üçün sizin məqam və səviyyəniz Zəhranın (ə) övladları ilə birdir. Siz onun övladlarının xidmətçisisiniz”. Bu söz vəhy məktəbində xidmətçilik edən və bununla fəxr edən qadının mərifətindən xəbər verir.

Fatimə Kilabiyyə dörd oğul anası olduğu üçün ona Ummul-Bənin – “Oğlanlar anası” deyilirdi. Həzrət Əmirəl-möminin Əlinin (ə) Kufə məscidindəki şəhadətindən sonra imam Həsən (ə) imamət və vilayət məqamına çatdı.

Bu zaman uzun illər imam Həsənə (ə) analıq etmiş Ummul-Bənin onun imamət və vilayətini xoşhallıqla qəbul etdi və onu zamanın imamı bildi.

Ummul-Bəninin oğlanları da ikinci imam və rəhbərə beyət edib, daim o Həzrətin (ə) canını qorudular. İmam Həsən Müctəbə öz həyat yoldaşı tərəfindən zəhərlənib şəhid olduğdan sonra, həzrət imam Hüseyin (ə) müsəlmanların üçüncü imam və rəhbərliyi vəzifəsini öz öhdəsinə aldı. Bu zaman da Ummul-Bənin övladları ilə birgə öz üçüncü imam və başçısı ilə beyət etdi. Ummul-Bənin övladlarının, imam Hüseyinin (ə) vəfalı dost və köməkçilərindən olduğu üçün Al-

laha şükür edir və onlara öz başçılarını müdafiə etmələrini və əziz imamlarını qorumağı tapşırırdı. Bu ürəkyanğısı ilə edilən tapşırıqlar ona görə idi ki, xanım Ummul-Bənin imam Hüseyni (ə) çox sevirdi.

Aşura günündə Yezidin minlərlə əsgəri imam Hüseyni (ə), onun əshab və ailəsini mühasirə edəndə Ummul-Bəninin vəfalı və şücaətli oğlanları bütün varlıqları ilə imam Hüseyni (ə) qoruyub, öz canlarını onun müqəddəs vücuduna sipər etdilər. Onlar bu iftixarla dolu yolda öz ilahi vəzifələrinə və analarının arzusuna əməl etdilər və şəhadət feyzinə yetişib, behiştə qədəm qoydular. Hüseynin (ə) ər-bəninindən sonra imam Hüseynin (ə) əhli-beyti Mədinəyə daxil oldu. Ummul-Bənin həyəcanla karvana tərəf getdi. Salam-kələmsiz dedi: “Həzrət Əba Abdullahdan nə xəbər? O ali insanın başına nə gəldi?” Karvandakılar dedi: “Oğlanların şəhid oldu”. O dedi: “Əba Abdullahdan xəbər verin. Oğlanlarım da, səmanın altında olan hər bir şey də ona fəda olsun. Tez-tez Ummul-Bəninə görməyə gələn həzrət Zeynəb övladları şəhid olduğu üçün ona təsəlli və başsağlığı verirdi. O vəfalı qadın Aşura hadisəsindən sonra daim əzadarlıq edir və övladlarının ayrılığından elə şerlər deyirdi ki, hər bir insanın ürəyini ağrıdırdı.

Mənbələr:

Əmin Amuli, “Əyaniş-şiə”, c. 7 və 8, səh. 429 və 489.

Məmaqani, “Tənqihul-məqal”, c. 3, səh. 70

Qısa tanışlıq:

Adı – Fatimə

Atasının adı – Hizam

Künyəsi – Ummul-Bənin

Ləqəbi – Kilabiyyə

Tayfasının adı – Bəni-Kilab

ŞAHZADƏ XANIM

Atası Yəzdgird İran şahı idi. Saray mühiti və onun qayda-qanunları ilə tanış olsa da, heç bir zaman günahlara, çirkinliklərə bulaşmamışdı. Saray əyan-əşrəfləri də Şəhrəbanunun namuslu, nəcib və həyalı bir qız olduğunu bilir, buna görə də ona çox böyük hörmət bəsləyirdilər. Yəzdgird də Şəhrəbanu kimi qızı olduğu üçün fəxr edir və onu çox sevirdi. Şəhrəbanu elə bir şahzadə idi ki, bütün qadınlar onun məqamına qibtə edirdilər.

Çox keçmədi ki, müsəlman qoşunu və III Yəzdgirdin sərkərdəliyi ilə İran qoşunu arasında böyük bir müharibə baş verdi. Bu döyüşdə üstünlüyü ələ alan müsəlman ordusu İran qoşununa güclü zərbələr endirdi. Beləliklə də, sonuncu Sasani padşahı olan Yəzdgird məğlub olub qaçdı. Çoxlu qənimətlər əldə edən qalib müsəlmanlar şahın ailəsini də əsir götürərək qalibiyyət hissi və sevinc içində Mədinəyə qayıtdılar. İran şahzadəsi Şəhrəbanunun şəhərə gətirilməsindən xəbər tutan Mədinə qızları yaxından görmək üçün ona tərəf axışdılar. Yəzdgirdin qızına tamaşa etmək üçün izdiham yaradan camaatın səs-küyü Mədinəni bürümüşdü. Amma əsarətdə olduğu müddət ərzində heç kim o möhtərəm xanımın üzünü görə bilmədi. Müharibə əsiri olsa da, onun vüqar və əzəməti heç kimin gözündən yayınmırdı. İranlı şahzadə xanımın ədəb-ərkanlı rəftarı heç kəsə onunla kəniz kimi rəftar etməyə icazə vermirdi.

Şəhrəbanu xanım həzrət Əmirəl-mömininin (ə) də diqqətini özünə cəlb etmişdi. Həzrət (ə) ondan soruşdu: “Sənin adın nədir?” Şahzadə xanım cavab verdi: “Cahan şah”. Əli (ə) buyurdu: “Bəlkə sənin adın Şəhrəbanudur?” Sonra imam Hüseynə (ə) buyurdu: “Bu qızdan sənin üçün yer üzünün ən yaxşı şəxsi

dünyaya gələcək”. Bundan sonra hər üçü evə gəldi.

İmam Hüseyin (ə) kənizi olmaq iftixarına nail olmuş iranlı şahzadə o ali insanın həyat yoldaşı olaraq xoşbəxt bir həyat yaşayırdı. Həmişə İmamın (ə) göstərişlərinə tabe olur, heç vaxt o Həzrətin (ə) sözündən çıxmırdı.

Bir müddətdən sonra Şəhrəbanu imam Hüseyndən (ə) bir övlada sahib oldu. O, vücudunda Allah Rəsulunun (s) nəvəsi və həzrət Hüseyin bin Əlinin (ə) canişini olacaq bir körpənin varlığını hiss edir və belə bir övlada sahib olduğuna görə qürur hissi duyurdu. Şahzadə xanım ilahi əmanəti sədəfin içindəki mirvari kimi canında bəsləyir, anbaan onun doğumunu gözləyirdi. Şəhrəbanu xanım bu vaxtlar həyat yoldaşının xüsusi mehr-məhəbbəti və diqqətilə əhatə olunmuşdu. Gecələri ibadətlə, gündüzləri isə Allahı zikr etməklə başa vururdu. Nəhayət, imamət və vilayətin dördüncü parlaq ulduzu həzrət Əli bin Hüseyin (ə) səadətli doğum anı yetişdi. O elə əzəmətli anlardan biri idi ki, ruzgar belə anlara çox az hallarda şahid olmuşdu.

İmamət səmasının dördüncü ulduzunun dünyaya gəlməsilə Şəhrəbanu dünyadan getdi. İmam Hüseyin (ə) o fədakar yoldaşını itirdi. Heç kimin ağlına da gəlməzdi ki, Yəzdgirdin qızı Şəhrəbanu xanım imam Hüseyin (ə) ən ləyaqətli həyat yoldaşı, həzrət Zəhranın (ə) gəlini və imam Əlinin (ə) qəlbinin əzizi olar. Şəhrəbanu bu bağlılıq vasitəsilə şərəfət və əzəmətə çatdı, qədir-qiyməti artdı. Məsum İmamlardan (ə) doqquzu imam Hüseyin (ə) nəslindəndir ki, Şəhrəbanu xanım onların anası olmaq iftixarına naildir. Şəhrəbanu xanım Allahın elə seçilmiş bəndəsi idi ki, imamət və vilayət silsiləsi onun

nəslindəndir. Dünya qadınları içərisində nəcabət və pəhrizkarlıqda ona çatan çox az qadın ola bilərdi. Həzrət Zeynəlabidin (ə) kimi övladı, imam Hüseyin (ə) kimi həyat yoldaşı olması Şəhrəbanu xanımın məqamının göstəricisidir.

Mənbələr:

Kuleyni, “Usuli-Kafi”, c. 2, səh. 369

Səduq, “Uyunu əxbarir-Riza (ə)”, c. 2, səh. 128

Əl-Muqərrəm, “Həyatul-imam Zeynəlabidin (ə)”, səh. 19

Qısa tanışlıq:

Adı – Şəhrəbanu

Ləqəbi – Şahzənan

Vəfat tarixi – Hicri 36-ci il, cəmədius-sani ayının on beşi

BOŞ BEŞİK

Rübab namuslu və təqvalı bir qız idi. Atası “Bəkr ibn Vail” qəbiləsinin rəislərindən hesab edilirdi. Bütün qəbilə üzvləri həzrət İsanın (ə) dininə iman gətirmişdilər. Rübab da onlar kimi məsihi idi.

O, Bəkr ibn Vail qəbiləsinin rəisi İmrəul-Qeysin qızı idi. Qəbilədə hər kəs Rübabın paklığına inanır, onu namuslu, təqvalı bir qız kimi tanıyırdılar. Axirəz-zəman Peyğəmbərin (s) zühur xəbərini eşidən İmrəul-Qeys Mədinə şəhərinə getmək qərarına gəldi. O, qızları ilə xudahafizləşib Mədinəyə tərəf yol aldı. Mədinədə bir müddət təhqiqat apardıqdan, yeni dinlə yaxından tanış olduqdan sonra, nəhayət, həzrət Muhəmmədin (s) dininə iman gətirib müsəlman oldu. Həzrət Əmirəl-möminin Əli (ə) o kişinin əsil-nəcabətli bir ailədən olduğunu bildiyindən, onunla Mədinədə görüşüb buyurdu: “Biz sizinlə qohum olmaq istəyirik”. Həzrət Əmirəl-möminin (ə) İmrəul-Qeysin qızını övladı həzrət imam Hüseyin (ə) üçün istədi. O kişi də İmamın (ə) istəyini qəbul etdi və qızı Rübabı imam Hüseyinə (ə) əvə verdi.

Xanım Rübab imam Hüseyin (s) üçün mehriban və qayğıkeş bir həyat yoldaşı oldu. O həm şən, həm də kədərli anlarda İmamı (ə) tək qoymurdu. Bu xanım ərinə Allahın höccəti və rəhbər kimi baxır, onun əmr və göstərişlərinə itaət etməyi vacib bilirdi. Həzrət imam Hüseyin (ə) də xanımı Rübabı çox sevər, səfər gedəndə bəzən onu da özü ilə aparardı. Həzrət Əba Abdullah (ə) gecə ikən Mədinədən Məkkəyə tərəf hərəkət edəndə, o da övladları həzrət Səkinə və Əliəsgərlə birgə Kərbəlaya yola düşdü. Bu səfərdə o daim öz imam və rəhbərini müşayiət etmək, əvvəlki kimi onunla yar-yoldaş olmaq istəyirdi.

Yol boyu susuzluq, istilik, yorğunluq, yuxusuzluq, düşmənlərin təhlükəsi kimi bir sıra çətinliklər var idi. Amma Rübab və övladları imam Hüseyinə (ə) xatir bütün bu çətinliklərə sinə gərrib, o Həzrətlə (ə) yol yoldaşı olmağın sevincilə yollarına davam edirdilər. Xanım Rübab üçün imam Hüseyinsiz (ə) həyat mənasız, ölümə bərabər idi. İmamla birgə olmağı isə xoşbəxtlik və səadət hesab edirdi.

İmam Hüseyinin (ə) karvanı Kərbəlaya çatanda düşmən qoşunu onları mühasirəyə aldı. Bu zaman həzrət Əba Abdullah (ə) öz dost və köməkçilərinə buyurdu: “Atlarınızdan enin. Bura bizim dəvələrimiz-

in çökəcəyi və qanımızın töküləcəyi yerdir”. Həzrət Əba Abdullahın (ə) göstərişi ilə karvandakılar miniklərindən düşdülər.

Onlar bu susuz və yandırıcı çöllükdə çadırlarını qurub, Əba Abdullah Hüseynin (ə) göstərişini gözləyirdilər. Siyasi və hərbi şərait hər an dəyişir, İmamın əhli-beyti (ə) daha ağır çətinliklərlə üzləşirdi. Bununla belə, xanım Rübab bir an da İmamdan (ə) ayrı düşmək istəmirdi. O nə övladları, nə də öz canından ötrü narahat idi. Onun ən böyük narahatçılığı imam Hüseynin (ə) canının təhlükədə olması idi. Rübab özünü və övladlarını Əba Abdullaha (ə) fəda etməyə hazır idi, təki onun mübarək vücuduna kiçik bir zərər belə dəyməsin. Nəhayət, hicrətin 61-ci ili Məhərrəm ayının onuncu günü imam Hüseynin (ə) əsgərləri və Yezidin qoşunu arasında şiddətli döyüş baş verdi və həzrət Əba Abdullahın bütün dostları şücaətlə döyüşüb şəhid oldular.

Həzrət Əba Abdullah (ə) vəfalı dostlarının hamısını şəhid edilmiş və qan içində gördükdə uca səslə buyurdu: “Allah Rəsulunun (ə) əhli-beytini müdafiə edəcək bir kimsə varmı? Allaha itaət edən bir kimsə varmı ki, bizə görə Allahdan qorxsun? Allahdan mükafat almaq ümidilə bizim dadımıza yetişməyə tələsən bir kimsə varmı? Bir köməkçi varmı ki, Allah yanında olanların ümidilə bizim imdadımıza çatsın?”

Bu zaman Rübabın kiçik oğlu Əliəsgər (Abdullah) ucadan ağlamağa başladı. İmam (ə) susuzluqdan dodaqları qurumuş körpənin ağlamaq səsinə eşitdikdə çadıra yaxınlaşıb buyurdu: “Əliəsgəri mənə verin”. Körpəsinə verməyə nə südü, nə də bir qətrə suyu olmayan Rübab Əliəsgəri qoynundan ayırıb atası həzrət Əba Abdullah Hüseynin (ə) qucağına qoydu. İmam Hüseyn (ə) Yezidin qoşunu qarşısında susuz balasını əlləri üzərinə qaldırıb buyurdu: “Bu uşağın heç bir günahı yoxdur. O susuzdur, ona su verin”. Zərrəcə qədər insaf və mərhəməti olmayan düşmənlər İmamın (ə) südəmər körpəsinə ox ataraq onu şəhid etdilər və anası Rübabın qəlbinə od vurdular.

Rübab Kərbəlada bir çox müsibətlərə şəhid oldu. Buna baxmayaraq, Əba Abdullah Hüseyni (ə) salamat gördükcə qəlbi sanki tox-

tayırdı. Amma imam Hüseyin (ə) da şəhid olanda artıq xanım Rübabın səbrü-qərarı tükəndi. O, göz yaşları içində dedi: “Ah! Mən heç vaxt Hüseyini (ə) unutmayacağam... Allah Kərbəla odunu yandıranları heç vaxt sirab etməsin. İnsaniyyət və hidayət nuru olan bir şəxs Kərbəlada öldürülmüş, hələ də dəfn olunmamışdır. O, Peyğəmbərin (s) oğludur. Allah-taala ona xeyirli mükafat versin... Ey Hüseyin! Sən mənim üçün elə möhkəm bir dağ idin ki, sənə sığınırıdım... İndi yetimlərin, ehtiyacıların pənah yeri kim olacaq...?”

Xanım Rübab Aşura faciəsindən sonra Əba Abdullah Hüseyinin (ə) ailəsinin digər üzvləri kimi düşmən ordusu tərəfindən əsir alındı. Bu xanımın o böyük Kərbəla müsibətindən sonra gözünün yaşı qurumadı və dodağına təbəssüm qonmadı. Daim şəhidlər ağası həzrət imam Hüseyin (ə) şəhidlərinin əzasında göz yaşı töküldü. Nəhayət ki, bir il sonra çəkdiyi üzüntülərdən dünyasını dəyişdi.

Mənbələr:

İsfahani “Məqatilut-talibin”, səh. 89

Seyyid ibn Təvus, “Luhuf”, 116

Qummi, “Nəfəsul-məhmum” səh. 350

Qısa tanışlıq:

Adı – Rübab

Atasının adı – İmrəul-Qeys

Qəbiləsinin adı – Bəkr ibn Vail

Həyat yoldaşının adı – İmam Hüseyin (ə)

Vəfat tarixi – Hicri-qəməri 62-ci il

YAĞIŞ KİMİ GÖZ YAŞLARI

Xanım Səkinə Kərbəladada olanda gənclik çağlarını yaşayırdı. O, atası, qardaşları və Əhli-beytin (ə) digər üzvləri ilə həmin faciənin şahidi olmuşdu. Həzrət Səkinə Aşura günündə qardaşlarının, əmilərinin və əmioğlanlarının müsibətini görmüşdü. Amma imam Hüseyinlə (ə) son görüşündə ayrılığa dözə bilməyib çox ağladı. Atası meydana getdi və şəhid oldu. Düşmənlər çadırları qarət etdilər. Əhli-beyt (ə) Məhərrəmin on birinci gecəsini vəhşət və ürək ağrısı ilə sübh etdi.

Kufəyə hərəkət zamanı onları qətlgahın kənarı ilə apardılar. Xanım Səkinə atasının qana qərq olmuş vücudunu ağuşuna alıb, onunla dərdləşdi.

Xanım Səkinə İslam dünyasının və Aşura tarixinin seçilmiş qadınlarındanıdır. Səkinənin adı hər zaman Həzrət Seyyiduş-şuhəda imam Hüseyini (ə) və Aşura müsibətini xatırladır. Elə bir müsibət ki, hər pak və sağlam qəlbi hüznə qərq edib gözlərini yaşardır.

Aşura hadisəsi bitmişdi. Düşmənlər imam Hüseyinin (ə) əhli-beytini (ə) əsir edərək Şama aparırdılar.

Əsir karvanının önündə gedənlər şəhidlərin pak başlarını nizələrə keçirmişdilər ki, əzizlərini itirmiş əsirlərə göz dağı olsun. Əsirlər arasında imam Hüseyinin (ə) alicənab qızı Səkinə də var idi. Xanım Səkinənin ismət və paklıq xanədanında (ə) xüsusi yeri vardı. O, pak, təqvalı, səxavətli, ağıllı, şücaətli və mehriban bir xanım idi. Atası imam Hüseyini (ə) çox sevir, imamın da ona böyük məhəbbəti var idi.

Xanım Səkinənin yadına məzlum atasının məhəbbət dolu sözləri düşdü. Mübarək gözlərindən yaş gilələndi, qəhər onu boğdu.

Əsirlər karvanı zalım Bəni-Üməyyə hökumətinin mərkəzi olan Şam şəhərinə çatdı. Əhli-beytin (ə) düşməni və Yezidin tərəfdarları olan camaat imam Hüseyinin (ə) Əhli-beytinə (ə)

tamaşa etmək üçün şəhərin küçə və bazarına axışdılar. Xanım Səkinə minlərlə naməhrəm gözün Əli (ə) ailəsinin müsibətinə şahid olduğunu görəndə ah çəkdi, mübarək gözlərindən sel kimi yaş axdı. Bu zaman həzrət Seyyiduş-şuhədanın (ə) mübarək başını nizədə daşıyan əsgərə buyurdu: “Atamın mübarək başını bizdən qabaqda apar ki, bizdən çox aralı olsun. Beləliklə, camaatın başı ona tamaşa etməyə qarışsın ki, Rəsuli-Əkrəmin (s) hərəminə az baxsınlar”.

O ali məqamlı xanım ağır, dərddli anlarda da öz hicabını qorumağa çalışırdı ki, şamlı naməhrəmlər onun üzünü görə bilməsinlər. Vaxt çox ağır keçirdi. Sınıq qəlblərə dərd-qəm çökmüşdü.

Qəhər və göz yaşı Səkinənin yadına Aşura gününü saldı, o anları ki, imam Hüseyin (ə) dostları və qardaşları şəhid edilmişdilər. O anları ki, həzrət Əba Abdullahul-Hüseyn (ə) tək idi və Allah Rəsulunun (ə) əhli-beytini qoruyacaq bir cəngavər qalmamışdı.

Xanım Səkinə imam Hüseyin (ə) fəryad edib kömək istədiyi, “Bir kəs varmı ki, bizə kömək etsin?”- deyə buyurduğu anları xatırladı. O sarsıdıcı və ürəkyandıran səhnələri hətta təsəvvür etmək belə xanım Səkinənin qəlbini ağrıdır, onu göz yaşlarına qərq edirdi.

O, atasının susuzluqdan heyini itirən vücudu ilə mübarizə etdiyi, şəhadətə çatmaq niyyətilə meydana atıldığı anları xatırladı. İmam (ə) son dəfə vidalaşmaq üçün qadınların xeyməsinə qayıdır. O ağır dəqiqələrdə xanım Səkinənin göz yaşları sel kimi axırdı.

Əsirlərin qafiləsi izdihamın arasından keçərək Yezidin sarayına daxil oldu. Elə bir saray ki, sütunları Allahın ən yaxşı bəndələrinin qanı üzərində qurulmuşdu. Yezidin, o zalım hakimin gözü şəhidlərin pak başlarına sataşanda və Hüseyin ailəsini əsir görəndə çox xoşhal oldu, etdiyi cinayətlərlə fəxr edib, döyüş al-

ovunu şölələndirən sərkərdələrinə “Afərin” - dedi. Xanım Səkinə gördü ki, Əhli-beytin (ə) ən qədim düşməninin oğlu atası Seyid-duş-şuhədaya (ə) cəsarət edir və hərzə sözlər danışır. Xanım bilirdi ki, o məlun bununla Əmirəl-möminin Əli ibn Əbu Talibdən (ə) intiqam almaq istəyir. Həmin mövla ki, Zülfüqarı ilə azğın düşmənləri və müşrik kafırləri həlak etmişdi.

Səkinə xanım da əziz atası həzrət imam Hüseyn (ə) kimi bir an belə zilləti qəbul edib, Yezidlə beyət etmədi. Bu xanım daim həzrət Zeynəlabidin (ə) və mehriban bibisi xanım Zeynəbi-Kubra ilə birgə cinayətkar Yezidin alçaq siyasətini ifşa edib, o zalımı rüsvay etdi. Aşura nidasını bütün azad insanlara çatdırıb bu yolda saysız-hesabsız müsibətlərə dözdü.

Mənbələr:

Qummi, “Nəfəsul-məhmum”, səh. 527

Müqərrəm, “Səkinə bintul-Hüseyn (ə)”, səh. 14

Qısa tanışlıq:

Adı – Amənə

Anasının adı – Rübab

Ləqəbi – Səkinə

Həyat yoldaşının adı – Abdullah Əkbər

Vəfat tarixi – Hicri qəməri 117-ci il

HÜSEYNİN SƏDASI

Əhli-beyt (ə) əsirləri arasında imam Hüseynin (ə) qızı “Fatimə” də var idi. O şücaətli xanım Ubeydullah ibn Ziyad və Yezidin tərəfdarlarının tənə və təhqirlərini eşitdikdə, yerindən qalxıb Heydər qeyrəti, Hüseyin sədası ilə belə buyurdu: “Həmd Allaha məxsusdur. Qumların, daşların, yerdən ərşə qədər olan hər bir şeyin sayı qədər Ona həmd olsun. Ona şükür edir, inanır və təvəkkül edirəm. Şəhadət verirəm ki, Allah təkdir və şəriki yoxdur. Muhəmməd (s) Onun bəndəsi (qulu) və peyğəmbəridir. Şəhadət verirəm ki, onun övladlarının başını heç bir günahları olmadan Fəratın kənarında kəsdilər. İlahi! Sənə Sənin müqəddəs zatına iftira atmaqdan pənah aparıram! Sənə sığınırım! Yenə Sənə sığınırım Peyğəmbərinə (s) buyurduğun: “Camaatdan vəsin olan Əli ibn Əbu Talibə (ə) beyət al”- hökmünün əksinə bir söz deməkdən. Həmin Əli ibn Əbu Talib (ə) ki, haqqını qəsb etdilər və onu günahsız olaraq öldürdülər. Eləcə də dünən dildə müsəlman, qəlblərində isə kafir olan bir dəstə onun övladlarını Kərbəlada şəhid etdilər.

İlahi! Sən Özün bilirsən ki, heç bir danlayanın danlağı onu Sənə ibadət etməkdən çəkəndirmədi. Sən onu uşaqlıqdan İslama hidayət etdin və böyüdükdə onu yaxşı işlərinə görə təriflədin. O daim Sənin yolunda və Peyğəmbərinin (s) razılığı yolunda millətə nəsihət etdi. O vaxta qədər ki, onu Özünə sarı qaytardın. O, dünyaya etinasız, axirətə rəğbətli idi. Sənin yolunda daimdüşmənlərlə mübarizə apardı. Sən ondan razı idin, onu Öz yoluna hidayət etdin. Ey Kufə camaatı! Ey hiylə və məkr əhli! Allah-taala bizi sizlə sınağı, sizi də bizlə. Bizi bu imtahana görə təriflədi. Öz elmini bizə əta etdi. Biz elm, düşüncə və hikmət xəzinəsiyik. Biz bütün şəhərlərdə Allahın yer üzündəki höccətiyik. Allah bizi Öz kərəmilə əzəmətli etdi, Muhəmməd (s) vasitəsilə Öz yaratdıqlarının çoxundan üstün etdi. Siz bizi inkar etdiniz, qanımızı tökməyi mübah, bizimlə döyüşməyi halal, mallarımızı qarət etməyi caiz bildiniz... Dünən babamızı öldürdünüz. Sizin kin-küdurətiniz üzündən, bi-

zım qanımız, hələ də qılınclarınızdan damır.

Allaha atdığınız böhtan, etdiyiniz məkr və hiylədən gözlərinizə işıq, qəlblərinizə fərah gəldi. Amma bilin ki, Allah ən yaxşı tədbir tökəndir. Sizlər bizim qanımızı töküb mallarımızı qarət etməkdən sevinməyin. Çünki bu müsibətlər Allahın kitabında əvvəlcədən yazılmışdı və bizim üçün asandır... Ey Kufə əhli! Ölüm olsun sizə! Allahın lənətini və əzabını gözləyin, çox keçməz ki, bir-birinin ardınca asimandan başınıza yağacaq. Günahlarınıza görə sizlərə əzab göndərəcək. Sizlərdən bəzinizi bəzilərinizə mübtəla edib, intiqam alacaq. Qiyamət günündə bizə etdiyiniz bu zülmərə görə, əbədi cəhənnəm atəşində yanacaqsınız. Bilirsinizmi, hansı əlinizlə ox atıb, qılıncları vurdunuz və bizimlə döyüşdünüz? Hansı ayaqlar ilə bizimlə döyüşə gəldiniz?

Allaha and olsun ki, sizin qəlbləriniz qəsavət bağlayıb, ciyərləriniz bərkiyib və qəzəblə dolub, sinələriniz elmdən binəşib qalıb, göz və qulaqlarınız kor və kar olub. Ey Kufə əhli! Şeytan sizi aldadaraq düz yoldan azdırıb, gözlərinizin qarşısına cəhalət pərdəsi çəkib. Belə ki, bir daha hidayət olmayacaqsınız.

Ey Kufə əhli! Ölüm olsun sizə! Bilirsinizmi ki, Allah Peyğəmbərinin (s) hansı qanı sizinboynunuzdadır və sizdən onu tələb edəcək?!

Və qardaşı Əli ibn Əbu Talib (ə), onun övladları və Əhli-beyti ilə etdiyiniz düşmənçiliklərə görə, sizlərdən bəziləri fəxr edərək deyirsiniz ki, “biz Əlini (ə) hind qılıncları və nizələri ilə öldürdük, ailəsini əsir götürüb, onları nizələrin ucu ilə elə vurduq ki!” Ey Allahın hər cür çirkinlikdən pak etdiyi kəsləri öldürməklə fəxr edən kimsə! Ağzına daş-torpaq olsun! Ey murdar! Ağzını yum və it kimi yerə otur! Necə ki, atan oturdu. Hər kəsin əməli axirətdə onu gözləyir. Vay olsun sizlərə!

Allahın bizə üstünlük verdiyi şeylərə görə bizə həsəd edirsiniz?... Bizim nə günahımız var ki, uzun bir müddət bizim elm və

fəzilət dəryamız coşmuş, sənin dəryan isə sakit və susuzdur. Belə ki, hətta kiçik heyvanları belə örtə bilmir: “Bu, Allahın fəzilətidir. Onu istədiyinə əta edər.” Allahın öz nurundan məhrum etdiyi şəxs daim qaranlıqda qalacaq”.

İmam Hüseynin (ə) qızı Fatimə imanlı bir xanım idi. Paklıq, həya, şücaət və Allaha olan məhəbbətdə çox az qadın onun dərəcəsinə çatardı. Fatimə o qədər ibadət və bəndəliyə meyilli idi ki, böyük atası onun vəsfində belə buyurmuşdur: “Qızım Fatimə o qədər dindardır ki, gecələri ibadətlə, gündüzləri isə oruc tutmaqla başa vurur.”

O, daim imamət və vilayəti müdafiə edirdi. Fatimə atasına müsəlmanların imamı və rəhbəri kimi baxırdı. Ömlərini vacib, qadağalarını lazımlı bilirdi. Aşura hadisəsində, o ağrılı-acılı anlarda Fatimə atası və bibisi Zeynəbi-Kubra ilə çiyin-çiyinə mübarizə aparıb müqavimət göstərdi.

Fatimə xanım o qadınlardan idi ki, öz inqilabi və hikmətli sözlərilə Hüseynin Aşurasının sorağını camaata çatdıraraq, bu çətin yolda Yezid və onun kimiləri xar və zəlil etdi. Xanım Fatimə ömrünün sonuna qədər əzəmətli atası Həzrət Seyyiduş-şühədanın (ə) dağını sinəsində gəzdirdi.

Mənbələr:

Duxəyyəl, “Fatimə binti Hüseyn (ə)”, səh. 24, (Sadiq Ayinəvəndin tərcüməsi).

Qısa tanışlıq:

Adı – Fatimə

Kunyəsi – Ummu Abdullah

Anasının adı – Ümmü İshaq

Həyat yoldaşının adı – Həsən Müsənnə

Vəfat tarixi – Hicri 117 -ci il

SİRDAŞ

Hüseynin (ə) qafiləsi quru və susuz biyabanlardan yavaş-yavaş keçirdi. Həzrət Əba Abdullah Hüseyn (ə) karvanının önündə gedirdi. Qarşıda onları çətin və ağır yol gözləyirdi. Bu arada qadın və uşaqlar daha çox əziyyət çəkirdilər. Buna baxmayaraq, şikayət etmir, dözürdülər. İmam Hüseyn (ə) zillətə boyun əyməyib, Yezidə bəyət etmədi və gecə ikən Mədinə şəhərini tərk etdi. Hüseynlə olanlar da dedilər ki, biz öz imam və başçımızı tək qoymarıq. Biz ona tabeyik. Həzrət Əli ibn Hüseyn Zeynəlabidin (ə) və onun vəfalı həyat yoldaşı imam Həsənin (ə) qızı Fatimə, kiçik övladı həzrət Baqir (ə) də imam Hüseynə (ə) yol yoldaşı oldular. Onlar imamı tək qoymadılar, istədilər bütün çətinlik və bəlalarda ona kömək və dayaq olsunlar. Xanım Fatimə əmisi imam Hüseyni (ə) çox sevirdi. Vilayəti qəbul etməkdə və təqvada çox az qadın onun məqamına çata bilərdi.

Fatimə kiçik övladı Baqirlə (ə) kəcavənin içində oturmuşdu və arabir kəcavənin pərdəsinin bir küncündən ətrafı seyr edirdi.

O, əmisi həzrət Abbası (ə) da çox sevirdi. Yol boyu kim susaydısı, o həzrəti çağırıb su gətirməsini ondan xahiş edərdilər.

Kufənin ictimai-siyasi vəziyyəti hər gün daha da pisləşir, İmamın (ə) əhli-beyti üçün meydan daha da daralırdı. Xanım Fatimə o həssas anlarda kufəlilərin öz imam və rəhbərlərindən necə uzaqlaşib yezidilərə qoşulduğunu görürdü. O, imam Hüseynin (ə) səfirlərinin və nümayəndələrinin şəhadət xəbərini eşidir, o həzrətin (ə) tənhalığının və qəribliyinin şahidi olurdu. İmam Həsənin (ə) qızı Fatimənin Əmirəl-möminin (ə) kimi babası, imam Hüseyn (ə), həzrət Abbas (ə) kimi əmiləri, imam Zeynəlabidin (ə) kimi həyat yoldaşı, həzrət Baqir (ə) kimi övladı var idi. Nəcabət və paklıqda, iffət və həyada çox az qadın onun səviyyəsinə çatardı. Əziz atası həzrət imam Həsən Muctəbanın (ə) şəhadətindən sonra ona əmisi imam Hüseyn (ə), ondan sonra isə əziz həyat yoldaşı hami oldu.

Hüseynin qafiləsi günlərlə, həftələrlə yol getdikdən sonra, nəhayət ki, Kərbəla çölünə çatdı. O zaman həzrət imam Hüseyn (ə) öz qohumlarına və dostlarına xitab edib dedi: “Burada enim, bura bizim dəvələrimizin çökəcəyi, qanlarımızın axıdılacağı yerdir”.

İmamın (ə) göstərişi ilə karvandakılar miniklərindən endilər və o susuz, yandırıcı biyabanda çadırlarını qurdular. Xanım Fatimə də əziz oğlu həzrət Baqirlə (ə) qadınların çadırında yerləşdi və ən acı hadisələrə hazırlaşdı. O əziz qadın daim öz imam və rəhbərini düşünürdü. İmamın (ə) salamatlığını o qədər fikirləşirdi ki, özünü unutmuşdu. Fatimə bütün acılı-şirinli anlarda imam Hüseynin (ə) müqəddəs vücudunun yanında olmaq və bacardığı qədər o həzrətə kömək etmək istəyirdi. İmam Zeynəlabidin (ə) öz həyat yoldaşının imam Hüseynə (ə) olan mərifət və diqqətini görəndə səmimi qəlb-dən sevinir, böyük Allaha bu dəyərli gövhər və nemətə görə şükür edirdi.

Aşura günü iki qoşun arasında baş verən ağır döyüş zamanı imam Hüseynin (ə) dostlarından və qohumlarından çoxu şəhadətə yetişdi. Onlar o çətin anlarda öz zamanlarının imamı həzrət Hüseynin (ə) yalqızlığını və susuzluğunu gözləri ilə görür, ağlayırdılar. Fatimə uşaqların və qadınların xeyməsindən imam Hüseynin (ə) mübarizəsini görür və onun üçün dua edirdi. Onun çadırdan çıxmağa icazəsi yox idi. Çünki o həzrətin (ə) qeyrəti qəbul etmirdi ki, qadınlar döyüş meydanına daxil olsunlar. O, nizə götürüb imamət və vilayəti müdafiə etmək, canını Allah Rəsulunun (s) oğlunun yolunda fəda etmək istəyirdi, amma nə etsin ki, bacarmırdı.

İmam Səccadın (ə) həyat yoldaşı xanım Fatimə o bəlalı, o dərqli çöldə ən böyük müsibətlərə şahid oldu, amma Zeynəbi-Kubra kimi o da səbir edib göz yaşı tökdü. Həzrət Əba Abdullahul-Hüseynin (ə) məzlumcasına şəhadətindən sonra düşmənin əsgərləri qadın və uşaqların xeyməsinə hücum və onları əsir etdilər. Bu zaman xanım Fatimə də əziz oğlu həzrət Baqir (ə) və xəstə yoldaşı imam Səccad-

la (ə) birgə əsir düşdü.

Əzəmətli əmisi imam Hüseyinin (ə) dağı ilə sinəsi göynəyən xanım Fatimə əsir götürüldü. Əziz yoldaşının əllərini zəncirdə görən o xanım Zeynəb kimi dözərək səbir etdi.

Aşura tarixində bu pak, azadə qadının da adı var və o, İslam tarixində böyük qadınlardan hesab edilir. Həzrət imam Muhəmməd Baqir (ə) anası barədə buyurur: “Anam bir divarın kənarında oturmuşdu, qəfildən divar yarıldı və qorxulu bir səs eşidildi. Əlləri ilə işarə edib dedi: “Muhəmməd Mustəfaya (s) xatir Allah sənə yıxılmağa icazə verməsin”. Divar havada asılı qaldı. Anam kənara çəkildikdən sonra divar uçdu”. Həzrət imam Cəfər Sadiq də (ə) onun barəsində buyurub: “Fatimə bintil-Həsən (ə) təqvalı və xeyirxah qadınlardan idi. Allah-taala xeyirxahları sevər. Fatimə sirlərimizin məhrəmi (Əhli-beyt sirdaşı), pak azadə, mətanətli qadın və seçilmiş bir ana idi...”

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 46, səh. 36

İbn Şəhr Aşub, “Mənaqibi Ali Əbu Talib”, c. 4, səh. 247

Qısa tanışlıq:

Adı – Fatimə

Ləqəbi – Siddiqə, Təqiyyə, Möhsinə

Anasının adı – Ummu İshaq

Künyəsi – Ummu Abdullah (bir rəvayətə görə Ummu-Həsən)

Ömrü – 57 il

Dəfn yeri – Mədinə

İMANIN GÜCÜ

Həccac ibn Yusif Əhli-beytin (ə) ən qəddar düşmənlərindən, həzrət Əmirəl-mömininin (ə) isə ən qatı müxaliflərindən idi. Göstəriş verdi ki, Həlimə Sə'diyyənin qızı Hürreni onun hüzuruna gətirsinlər.

Həccac ən xırda bəhanələrlə Əhli-beyt (ə) aşıqlərini öldürürdü. O, imam Səccadın (ə) imaməti dövründə yaşayırdı. Həzrətin (ə) dostlarına, köməkçilərinə rəhm etmir, hamısını öldürtdürürdü. Hürre saraya daxil oldanda Həccac ondan soruşdu: “Sən Həlimə Sə'diyyənin qızı Hürresən? Allah-taala səni bizim tələmizə saldı. Deyirlər, sən Əli ibn Əbu Talibi (ə) Əbu Bəkr, Ömər və Osmandan üstün sayırsan?” Xanım Hürre cavab verdi: “Mənim Əli ibn Əbu Talibi (ə) yalnız bunlardan üstün bildiyimi deyən yalan demişdir. Mən onu Adəm, Nuh, Lut, İbrahim, Musa, Davud, Süleyman və İsadən da üstün və uca bilirəm”. Həccac dedi: “Vay olsun sənə! Əgər dediklərinə dəlil gətirməsən, boynunu vurduracağam”. Hürre cavabında dedi: “Əlini (ə) bu peyğəmbərlərdən mən üstün etməmişəm. Allah-taala Özü onu peyğəmbərlərdən üstün etmişdir. O, Adəm (ə) haqqında buyurur: “Adəm Allahın əmrindən çıxdı və günahkar oldu. Halbuki Əli (ə) haqqında buyurur: “Onun (İmam Əli (ə), Fatimə (ə.s), Həsən (ə) və Hüseynin (ə)) əməl və söyləri qəbul olunmuşdur”.

Həccac dedi: “Hansı dəlilə görə onu Nuh və Huddan üstün bilirsən?” Hürre cavab verdi: “Allah ona bu üstünlüyü verərək buyurur: “Allah kafirlər üçün Nuh və Hudun həyat yoldaşlarını misal çəkir. Hər ikisi saleh bəndələrimizin ixtiyarında idilər və onlara xəyanət etdilər. Və o ikisi İlahi əzabı onlardan uzaqlaşdıra bilmədi. Və dedi ki, o iki qadını cəhənnəm əhli ilə atəşə atın”.

Amma Əli ibn Əbu Talibin (ə) həyat yoldaşı Muhəmməd Mustəfanın (s) qızı Fatimeyi-Zəhradır (ə) ki, Allah-taala onun razılığına razı olur, qəzəbinə qəzəblənir”. Həccac soruşdu: “Hansı dəlilə görə onu peyğəmbərlər atası İbrahim Xəlildən üstün bilirsən?” Hürre dedi: “Allah-taala Özü onu üstün qərar verib. O yerdə ki, buyurur: “İbrahim dedi: “İlahi, ölüləri necə diriltiyini mənə göstər”. Allah buyurdu: “Məgər inanmırsan?” Dedi: “İnanıram, amma istəyirəm qəlbim aram olsun”. Amma mövlam Əmirəl-möminin Əli ibn Əbu Talib (ə) elə bir cümlə buyurub ki, müsəlmanlardan bir nəfər də olsun bunda ixtilaf et-

mir. O buyurub: “Əgər pərdələr qaldırılsa və bütün həqiqətlər görünsə, mənim yəqinim bir zərrə qədər də artmaz”. Bu elə bir cümlədir ki, onu ondan əvvəl nə bir kəs demişdir və nə də ondan sonra bir kəs deyəcək.

Həccac soruşdu: “Hansı dəlilə əsasən onu Musadan (ə) üstün sayırsan?” Hürre dedi: “Allahın Musaya xitabən dediyi sözə görə ki, buyurmuşdur: “Əsanı at. Elə ki, əsanı atdı, onun hərəkət edib əjdahaya çevrildiyini gördü və qorxdı. Musa elə qorxdı ki, qaçmağa üz tutdu və geriye də baxmadı”. Halbuki Peyğəmbər Əkrəm hicrət edən zaman Əli (ə) o həzrətin yerində yatdı. Bilirdi ki, 40 nəfər əli qılıncı ona tərəf hücum edəcəklər, amma qorxmadı. Bu barədə Allah-taala Qurani-Kərimdə buyurur: “İnsanlardan elələri də vardır ki, öz canlarını Allahın razılığını qazanmaq yolunda qurban verərlər. Allah Öz bəndələrinə qarşı mərhəmətlidir.” Öz əjdahaya çevrilmiş əsasından qorxan bir kəslə 40 nəfər əli qılıncı şəxsdən qorxmayan şəxs birdirmi?”

Həccac soruşdu: “Nə üçün onu Davud və Süleymandan üstün bilirsən? Xanım Hürre dedi: “Allah-taala Özü onu üstün qərar verib, o yerdə ki, buyurur: “Ey Davud! Biz sənə yer üzündə xilafət məqamını verdik. Allah bəndələri arasında haqla hökm et, həva-nəfsinə tabe olma ki, səni Allahın yolundan azdırar”. Davudun hökm etməsinin əhvalatı belə olmuşdur: Birinin üzüm bağı, digərinin qoyunları olan iki şəxs var idi. Qoyunlar bağa girib üzümləri yedilər. O iki nəfər Davudun yanına şikayətə getdi. Davud dedi: “Qoyunları satın və onun pulunu bağa sərf edin ki, əvvəlki halı bərpa olunsun”. Övladı Süleyman dedi: “Yox, atacan! Düzgün deyil. Gərək bağın ziyanını qoyunların südü və yunu bahasına ödəsinlər”. Allah-taala buyurur: “Məsələnin hökmünü Süleymana başa saldıq”.

Amma mövlamız Əmirəl-möminin (ə) buyurdu: “Məni itirməmişdən əvvəl məndən soruşun. Məndən ərşin altında və ərşin üstündə olan hər şey barəsində soruşun”. Xeybərin fəthi günü Peyğəmbərin (s) yanına getdi. Həzrət (s) orada olanlara buyurdu: “Sizlərdən qəzavət etməkdə ən fəzilətli və bilikliyi Əlidir (ə)”.

Həccac soruşdu: “Nə üçün onu Süleymandan üstün bilirsən?” Hürre dedi: “Allah-taala Özü onu üstün edib. O yerdə ki, Süleyman dedi:

“İlahi! Mənə elə bir mülk və səltənət ver ki, məndən sonra heç kim ona sahib olmasın”. Amma Əmirəl-möminin (ə) buyurub: “Ey dünya! Mən sənə üç dəfə tələq verdim və sənə ehtiyacım yoxdur”. Bu barədə Allah Öz Rəsuluna (s) Əli (ə) haqqında bu ayəni nazil etdi: “Və axirət mənzilini o şəxslər üçün qərar verdik ki, niyyətləri təkəbbürlük, itaətsizlik və fəsad deyil”. Həccac soruşdu: “Hansı dəlilə əsasən onu İsadən üstün hesab edirsiniz?” Hürre dedi: “Allah-taala Özü ona üstünlük verib o yerdə ki, buyurub: “Xatırla o vaxtı ki, Allah-taala İsayə buyurdu: “Sən-mi camaata demisən ki, mən və anamı məbud qərar verin?” İsa dedi: “İlahi, Sən münəzzəhsən! Heç vaxt mənə yaraşmaz ki, belə bir söz deyim və əgər mən demiş olsaydım, şübhəsiz ki, Sən bilərdin. Çünki Sən mənim sirlərimdən aghəsan. Amma mən sən qeyb və sirlərindən xəbərsizəm.

Sən Alimsən. Mən onlara Sənin mənə əmr etdiklərinə başqa bir söz deməmişəm”. Hz. İsa (ə) Allahın hökmünü qiyamətə saxladı. Amma, Əli ibn Əbu Talib (ə) onu ilahiləşdirənləri öldürdü və hökmü qiyamətə saxlamadı. Budur, Əmirəl-mömininin (ə) heç kəsə müqayisə olunmayan fəzilətləri.)

Bu alim və şücaətli qadının güclü imanı, ötkəm sözləri qarşısında söz tapa bilməyib zəlil olan Həccac ibn Yusifin Hürreni azad etməkdən başqa çarəsi qalmadı. Həlimeyi Sə'diyyənin qızı xanım Hürre azad oldu. Amma o qaniçən zalım hələ də qəzəbindən ilan kimi qıvrılıb, odlanırdı.

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 46, səh. 134

Bəhrani, “Əvalim” (İbni Şazan Nişapurinin “Fəzilətlər” kitabından nəql etməklə)

Qısa tanışlıq:

Adı – Hürre

Anasının adı – Həlimeyi Sə'diyyə

Qəbiləsi – Bəni-Sə'd

ZÜLFÜQARIN KÖLGƏSİ

Vüqar və aramla Kufə bazarından keçirdi. Əynində qalın kətandan olan sadə bir libas var idi. Kufəlilərin çoxu onu tanıyırdı. Amma elələri də var idi ki, bu sadə geyimli kişinin məqam və mövqeyindən xəbərsiz idilər.

Uca boyu, enli kürəkləri, iti baxışları var idi. Elə ki, bazardan çıxdı, hamı barmaqla onu göstərib bir-birilə pıçıldaşmağa başladı. Amma o, o tərəf-bu tərəfə baxmadan addımlayırdı. Bazar camaatı arasında bir nəfər ədəbsiz onun arxasınca düşüb yamsılayırdı ki, ətrafdakıları güldürsün. O alicənab heç dönüb arxasına da baxmadı. Onun həddən artıq sakit olmasından bərk əsəbləşən məsxərəçi yerdən bir az torpaq götürüb o alicənab kişiye tərəf atdı və gülməyə başladı. Vüqarlı kişi yenə də susdu və bir söz demədi. Paltarı torpağa bulaşsa da, o izdihamlı, səs-küylü yerdən uzaqlaşdı və ona yönəlmiş baxışları özü ilə bazarın sonuna qədər apardı.

O alicənab kişi uzaqlaşdıqdan sonra camaat məsxərə edənə dedi: “Bu nə iş idi o kişi ilə etdin? Məgər onu tanımırsan, onun kim olduğundan xəbər yoxdur?”

O, camaatın sözlərindən heyrətlənmiş və təəccüblənmiş halda soruşdu: “O kim idi ki?” Onlar dedilər: “O, Əmirəl-möminin Əli (ə) ibn Əbu Talibin qoşunun başçısı cənab Malik Əştər Nəxəi idi. O şəxs ki, şücaət və dilavərlikdə tayı-bərabəri yoxdur. O şəxs ki, düşmənləri bir dəfəyə qılıncdan keçirir. Sən onu hamının yanında ələ saldın və ədəbsizlik etdin”. O nadan kişi ətrafdakıların sözlərini eşitcək qorxuya düşdü. Malikin onu cəzalandıracağından qorxub, onun ardınca qaçdı ki, üzr istəsin. Bir saat axtardıqdan sonra Malik Əştəri məsciddə namaz qılan halda tapdı. Namazını bitirdikdən sonra ona yaxınlaşıb, ağlayaraq dedi: “Ey mənim ağam! Məni bağışla və günahımdan keç. Mən səni tanımadım”. Kişinin qorxdığını və peşman olduğunu görən Cənab Malik Əştər mehribanlıqla onu bağışladı.

Ona buyurdu: “Niyə belə qorxursan? Mən səhvini bağışladım və məscidə gəldim ki, sənin üçün ilahi rəhmət istəyim”.

Malik Əştərin, onun mehr və alicənablığının qarşısında özünü həqir və kiçik görən o kişi öz çirkin, nalayiq əxlaqını həmişəlik tərgitdi. O, Malik Əştərin həqiqi dost və aşiqlərindən oldu.

Malik Əştər Nəxəi həzrət Əmirəl-möminin Əlinin (ə) ən üstün və ən ixlaslı dostlarından biri idi ki, daim onun köməkçilərindən hesab olunurdu. O iki mühüm döyüşdə – Cəməl və Siffeyndə Əmirəl-mömininin (ə) qoşunun sərkərdəsi idi. Malik Əştər Əli (ə) və vilayəti müdafiə etmək yolunda azıq da olsun süstlük və səhlənkarlığa yol vermədi. Buna görə də ismət və paklıq xanədanı ona xüsusi məhəbbət və böyük ehtiram bəsləyirdilər. Malik Əştər İslam düşmənləri qarşısında var-gücü ilə müqavimət göstərir, qılınc çalırdı. Buna görə, Malikin hətta adı belə düşmən qoşununda vəhşət yaradırdı. Onlar sanki Əlinin (ə) zülfüqarının kölgəsini başları üzərində hiss edirdilər.

Həzrət Əli ibn Əbu Talib (ə) Malik Əştəri Misirə hakim təyin edərkən oranın xalqına belə bir məktub yazdı:

“Sizlərə tərəf Allahın elə bir bəndəsini göndərirəm ki, qorxulu günlərdə yatmaz, döyüş zamanı düşməne arxa çevirməz. Günahkarlara qarşı alovun şölələrindən də yandırıcıdır. O, Məzhəc qəbiləsindən olan Harisin oğlu Malikdir. Onun sözünü dinləyin və haqq olan göstərişlərinə əməl edin. Çünki o, Allah qılıncından olan elə bir qılıncıdır ki, itiliyi heç zaman korşalmaz, zərbəsi yan ötməz. Hücüm əmri versə, hücüm edin. Dayan desə, dayanın. Çünki o, yalnız mənim əmrim ilə irəliləyər, qılınc vurar, hücüm edər və geri çəkilər...”

Harada həzrət Əmirəl-möminin (ə) olsaydı, Malik Əştər də orada – İmamın (ə) xidmətində olardı. İmam Əlinin (ə) əmrlərinə dəqiq əməl edər və heç bir işdə o Həzrətə (ə) etiraz etməzdi. Malik Əştər İslam tarixinin görkəmli şəxsiyyətlərindəndir ki, Əli (ə)

onun məqam və dəyəri haqqında belə buyurub: “Mən Allah Rəsulu (s) üçün necə idimsə, Malik də mənim üçün elə idi.”

Həzrət Əmirəl-mömininin (ə) düşmənləri Malik Əştərin də düşmənləri idi. Buna görə də Malikə zərbə vurmaq üçün hər şeyə əl atırdılar. İsmət və paklıq ailəsinin qatı düşmənlərindən olan Müaviyə Maliki öldürmək üçün həmişə plan cızır, hiylə hazırlayırdı. Amma hər dəfə planı pozulur, puça çıxırdı. Nəhayət ki, o, şeytani hiylə qurub, Əli (ə) qoşununun qəhrəmanını zəhərli su ilə öldürtdü. Sonda Cənab Malik Əştər – bu vəfalı yar və ayıq sərkərdə şəhid oldu və bütün dostlarını qəmə-kədəre qərq etdi. Onun şəhadətindən sonra həzrət Əmirəl-möminin (ə) buyurdu: “Allah Malikə rəhmət etsin. Malik kim idi? Əgər dağ idisə, başı uca dağ idi. Əgər daş idisə, möhkəm daş idi. Allaha and olsun, (sənin ölümünlə, ey Malik!) bu dünya ağlar, başqa bir dünya isə şad oldu. Qoy ağlayanlar Malik Əştər kimi bir şəxs üçün ağlasınlar.”

Mənbələr:

“Əl-ğarat”, səh. 170

Yusif Gərəvi, “Məvsuətut-tarixil-islami”

Qısa tanışlıq:

Adı – Malik

Ləqəbi – Əştər

Tayfası – Məzhəc

Şəhadət yeri – Misir yolunda Qulzum adlı yer

Şəhadət tarixi – Hicri 38-ci il

ATACASINA SÖHBƏT

Mübarək Ramazan ayının on doqquzuncu səhəri idi. Kufə şəhərinin qərribə ab-havası vardı. Əhli-beyt (ə) düşmənləri şadlıq, şieləri isə dərd-qəm içində idi.

Çünki möminlərin əmiri Əli ibn Əbu Talib (ə) ən qəddar düşmənlərindən birinin əli ilə ağır yaralanmışdı. İbn Mülcəm Muradi zəhərli qılıncla o Həzrətin (ə) mübarək başına elə bir zərbə vurmuşdu ki, artıq Əmirəl-mömininin (ə) bundan sonra yaşamasına ümid yox idi. Müttəqilərin başçısı ibadət mehrabında səcdə halında olarkən qanına qəltan edilmişdi və mübarək vücudunda taqəti qalmamışdı. İmam Həsən (ə) ilə imam Hüseyin (ə) təcili olaraq əzəmətli atalarını evə apardılar və onun qulluğunda durdular. İmamın (ə) şieləri və aşıqləri o Həzrətin (ə) evi qarşısında izdiham yaratmışdılar. Onlar bu acı hadisədə öz vəzifələrinin nə olduğunu bilmirdilər. Buna baxmayaraq, İbn Mülcəmi tutub qolubağlı imam Həsənə (ə) təhvil verdilər ki, onun haqqında hökm çıxarsın.

Rəhbərlərini ağır vəziyyətdə görən şielər onun evinin ətrafından dağılışmaq istəmirdilər.

Onlar imam Həsəndən (ə) tezliklə ibn Mülcəmi cəzalandırmasını istədilər. O Həzrət (ə) evdən çıxıb müsəlmanlara müraciət etdi: “Ey camaat! Atam mənə tövsiyə etdi ki, onun şəhadətinə kimi qatilə dəyməyim. Əgər o vəfat etsə, qatilin taleyi məlumdur, əgər atam sağ qalsa özü ibn Mülcəm haqqında qərar verəcək. Siz də geri qayıdın. Allahın rəhm kölgəsi üzərinizdə olsun”.

Sonra imam Həsən (ə) boğazında qəhər, gözləri gıryan halda evə – həzrət Əmirəl-mömininin (ə) yanına qayıtdı. Bu zaman Əlinin (ə) ən səmimi dostlarından biri o Həzrətin (ə) evinin qapısını döydü. İmam Müctəbə (ə) yenə çölə çıxdı, gözü Əsbəğ ibn Nubatəyə sataşanda buyurdu: “Ey Əsbəğ! Mənim sözümü və Əmirəl-mömininin (ə) göndərdiyi xəbəri eşitmədinmi?” Əsbəğ

dedi: “Eşitdim. Amma ey mənim mövlam! İstəyirəm onu yenidən görəm və öz sərvərimdən bir hədis eşidəm.

İndi xahiş edirəm ki, mənim üçün icazə alasınız. Allah sənə rəhm etsin”. İmam Müctəba (ə) evə daxil oldu. Az sonra geri dönüb Əsbəğə buyurdu: “İçəri gəl”. Əsbəğ ibn Nubatə deyir: “Mən evə daxil oldum, gördüm Həzrətin (ə) mübarək başına sarı dəsmal bağlanıb, ağrının və zəhərin şiddətindən ayaqlarını yerə döyürdü”. O həzrət mənə buyurdu: “Ey Əsbəğ! Mənim sözlərimi Həsənin (ə) dilindən eşitmədinmi?” Dedim: “Bəli, ey Əmirəl-möminin (ə). Amma sizə baş çəkmək, dilinizdən bir hədis eşitmək istədim”.

Əli (ə) buyurdu: “Otur. Güman etmirəm ki, bu gündən sonra məndən bir daha hədis eşidəsən. Ey Əsbəğ! Bil ki, bu gün sən mənim görüşümə gəldiyin kimi, mən də Allah Rəsulunun (s) ziyarətinə getmişdim. O həzrət mənə buyurdu: “Ey Əbəl Həsən! Get camaatı topla, minbərə çıx, mənim yerimdən bir pillə aşağıda dur və camaata de: “Agah olun, hər kim öz valideynini incitsə, Allahın ona lənəti olsun. Agah olun, hər kim öz rəhbərlərindən qaçsa, Allahın ona lənəti olsun. Agah olun!

Hər kim işlətdiyi şəxsin muzzdunu verməsə, Allahın ona lənəti olsun.” Ey Əsbəğ! Mən Rəsulullahın (s) göstərişinə əməl etdim və onun göstərişini camaata çatdırdım. Bu zaman məsciddə arxadan bir kişi qalxdı və dedi: “Ey Əbəl Həsən (ə)! Dediysin üç cümləni bizə izah et”.

Mən cavab vermədim. Peyğəmbərin (s) yanına getdim və o şəxsin sözünü Həzrətə (s) çatdırdım“. Əsbəğ deyir: “Bu zaman həzrəti Əmirəl-möminin (ə) mənim əlimi tutub buyurdu: “Ey Əsbəğ! Əlini aç!” Əlimi açdım. İmam (ə) barmaqlarımdan birini tutub buyurdu: “Ey Əsbəğ! Əziz Peyğəmbər də (s) mənim barmaqlarımdan birini tutub sözlərini belə izah etdi: “Ey Əbəl Həsən! Mən və sən bu millətin atalarıyıq. Hər kim bizi sevdirsə,

Allah ona rəhm etsin! Mən və sən bu millətin atalarırıq. Hər kim bizdən qaçsa, Allahın lənəti ona olsun! Mən və sən bu millətin əcriyik. Hər kim bizim muzdumuzu azaltsa və verməsə, Allahın ona lənəti olsun. Sonra Allahın Rəsulu (s) “Amin” – dedi. Mən də “Amin” – dedim”.

Əsbəğ bin Nubatə deyir: “Əmirəl-mömininin (ə) hədisi bitəndə qəfildən ağrının şiddətindən gözlərini yumdu və bir müddət susdu. Mübarək gözlərini açanda mənə buyurdu: “Ey Əsbəğ! Hələ də oturmusan?!” Dedim: “Bəli, ey mövlam”. Buyurdu: “Yenə hədis deyim?” Dedim: “Bəli, Allah sizə xeyir versin”.

Sonra yenə Peyğəmbərdən (s) başqa bir hədis söylədi. Gözəl hədisləri bitdikdən sonra o gecə həzrət Əmirəl-möminin (ə) gözlərini əbədi olaraq yumdu və şəhadətə qovuşdu.

Əsbəğ ibn Nubatə Əlinin (ə) vəfalı dostlarından idi. O, bərəkətli ömrü boyunca imamət və vilayəti müdafiə edib, Əhli-beytin (ə) hədislərini dost-düşməyə söylədi, onların fəzilətlərindən danışdı.

Bu günə kimi o uca məqamlı səhabədən çox dəyərli və qiymətli hədislər qalıb ki, onun ismət və paklıq xanədanına olan sevgi və rəğbətinə dəlildir.

Qısa tanışlıq:

Adı – Əsbəğ

Atasının adı – Nubatə

QIRMIZI XURMA

Uca boyu, ağ saçları var idi. Bərəkətli ömründən təxminən yetmiş bahar keçmişdi. Kiçik bir qafilə ilə həcc səfərindən qayıdırdı. Evi Kufədə idi, qəlbi isə Əhli-beytlə. Zəmanə çox pis idi, Yezid ibn Müaviyə hakimiyyətdə idi. O, İslamın böyük şəxsiyyətlərindən özü üçün beyət alır, müxalifət edənləri öldürürdü. Ubeydullah ibn Ziyad Yezidin fərmanı ilə Kufə valisi seçilmişdi. O, Yezidin bütün istəklərini yerinə yetirməyə və Əli ibn Əbu Talibin (ə) şiələrini öldürməyə məmur edilmişdi. Kiçik qafilə yavaş-yavaş Kufəyə tərəf hərəkət edirdi. Yol yorğunu olan müsafirlər mənzil başına çatmaq üçün dəqiqələri sayırdılar. Kufəyə isə hələ bir neçə saatlıq yol qalmışdı.

Yolun ortasında karvandakılardan biri qəfildən qışqırdı: “Bir dəstə döyüşçü bizə tərəf gəlir”.

Qafilə dayandı. Karvandakılar həyəcan və qorxu içində duruxdular. Hətta dəvənin zıncırovunun da səsi kəsildi. Bu, çox pis hadisə idi. Yolda hər yerə vəhşət kölgəsi çökmüşdü.

Çox keçmədi ki, əsgərlər qafiləni tamamilən mühasirəyə aldılar və bütün hacıları əsir götürdülər. Qoşunun sərkərdəsi dedi: “Mən Ureyfəm. Kufə valisi mənə Meysəm Təmmarı qolubağlı onun hüzuruna aparmağı əmr edib. Aranızda Meysəm kimdir?”

Karvandakı o nurani qoca cavab verdi: “Axtardığınız şəxs buradadır. Mən Meysəməm. Başqaları ilə işiniz olmasın”. Ureyfin göstərişi ilə məmurlardan iki nəfər Meysəmə tərəf getdi, onun əllərini arxadan bağlayıb Kufəyə, Ubeydullah ibn Ziyadın yanına apardılar.

İbn Ziyad Meysəmi öz qarşısında görəndə ədəbsizliklə dedi: “Pərvərdigarın haradadır?” Cənab Meysəm cavab verdi: “Pərvərdigarım zalımların pusqusundadır və sən də onlardan birisən”. Meysəmin kəskin cavabı qarşısında aciz qalan İbn Ziyad qəzəblə dedi: “Deyirlər sən Əli ibn Əbu Taliblə (ə) yaxın dost olmusan,

düzdürmü?!” Meysəm dedi: “Bəli, düzdür!”

Ziyad dedi: “Elə indicə Əli ibn Əbu Talibə (ə) nifrin və ondan bezarlıq et. Əks halda, əmr edəcəyəm əl-ayağını kəsib səni dar ağacından assınlar”. Meysəm cavab verdi: “Əvvəldən mövlam Əmirəl-möminin (ə) mənə demişdi ki, İbn Ziyad əl-ayağını və dilini kəsdirərək səni dara çəkəcək”. Bərk əsəbləşən İbn Ziyad dedi: “Əl-ayağını kəsdirib səni dar ağacından asdıracağam, amma dilini kəsdirməyəcəm ki, mövlanın sözü düz çıxmasın. Mən Əli (ə) ilə bu cür müxalifət edirəm”. Meysəm dedi: “Necə ola bilər ki, Əlinin (ə) sözü düz olmasın? Halbuki o bu xəbəri Peyğəmbərdən (s) eşidib. Ey Ubeydullah! Sən yalançı olmağa daha layiqsən”.

Ubeydullah ibn Ziyadın əmri ilə Meysəmin əl-ayağını kəsdilər və yarıcan cismini xurma ağacından olan dar ağacına bağladılar. Amma Meysəm bu halda da camaata Əmirəl-mömininin (ə) fəzilət və yaxşılıqlarından danışdı. Kufəlilər də Meysəmin ətrafına toplaşib diqqətlə onun sözlərinə qulaq asır, yorulmaq bilmirdilər.

Məmurlar İbn Ziyada xəbər verdilər ki, Meysəm dar ağacında da camaata Əli ibn Əbu Talibin (ə) fəzilətlərindən və yaxşılıqlarından danışır, Yezidi və Peyğəmbər (s) ailəsinin digər düşmənlərini ifşa edir. Yaxşı olar ki, mümkün qədər tez bir tədbir görəsən.”

Qəzəb və kin atəşilə yanan İbn Ziyad qışqırdı: “Dərhal onun dilini kəsin ki, səsi kəsilsin”. Məmurlar Meysəmin haqq deyən dilini kəsmək istədikdə onlara dedi: “Ubeydullah ibn Ziyad elə bilirdi ki, məni və mövlamı yalançı çıxara biləcək. And olsun Allaha, Əlinin (ə) dedikləri haqqdır”. Cənab Meysəm əl-ayağı, dili kəsilmiş halda, dar ağacına bağlanmışdı, taqəti qalmamışdı. Əhli-beytin (ə) ən qəddar düşmənlərindən olan bir məmur əlində nizə Meysəmə yaxınlaşdı və dedi: “Sənin zahidlərdən və gecələri oyaq qalanlardan olduğunu bilirəm. Amma səni öldürəcəm ki, daha bundan sonra nəfəsin gəlməsin”.

Nəhayət, o amansız zalımın nizə zərbələri Cənab Meysəm Təmmar şəhadətə çatdırdı və o, canını Yaradana təslim etdi.

Meysəm Əmirəl-möminin (ə) Əlinin (ə) vəfalı dostlarından idi. O, zöhd və təqvada, elm və ibadətdə daim o Həzrətin (ə) davamçılarından sayılırdı. Kufə əhalisindən olub, xurma satmaqla məşğul olan Meysəm Əhli-beytin (ə) məhəbbətilə yaşayırdı. O, xalis şiiələrdən və təqvalı möminlərdən idi. Meysəm Təmmar Əmirəl-mömininin (ə) öz vəzifəsini bilən şagirdlərindən və Allahın ən sevimli bəndələrindən hesab olunurdu. Cənab Meysəm Təmmar bütün ömrü boyu Allah Rəsulunun (s) vəsisinə xidmət etdi, daim mövlasının məqamını müdafiə edib bu yolda düşmənlərdən azacıq da olsa qorxmadı.

Nəhayət, onun əlləri Əli (ə) ilə beyət etdiyi üçün, ayaqları haqq yolunda addımladığı, dili də haqqı deyib zalım və azğınların cinayətlərini ifşa etdiyi üçün kəsildi. Amma onun uca və dillər əzbəri olan adı tarixin yaddaşından silinmədi.

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 42, səh. 124-125

“Rical-Kəşşi”, səh. 87

Qısa tanışlıq:

Adı – Meysəm

Atasının adı – Yəhya

Ləqəbi – Təmmar

Kunyəsi – Əbu Salim

Şəhadət tarixi – Hicri 60-cı il, zilhiccənin axırı

TÜRK MİRVARİSİ

Əhli-beytin ən qəddar və ən qatı düşmənlərindən olan Həccac ibn Yusif Səqəfi hökmdar taxtında oturmuşdu. Gözlərindən nifrət və qəzəb yağırdı. Ətrafında Həccacın qətl fərmanını icra etmək üçün müntəzir olan silahlı məmurlar durmuşdular.

Onun göstərişilə Əlinin (ə) şüaləri daim tutulub qətlə yetirilirdilər. Həccac Əlinin (ə) dostlarını öldürməkdən ləzzət alır, möminlərin qətlinə hər gün daha çox həris olurdu.

Nəhayət, o, uzun sürən sükutunu pozub, saray casuslarına dedi: “Əlinin dostlarından birini tutub, qanını tökməklə Allaha yaxınlaşmaq istəyirəm”. Onlar dedilər: “Əliyə Qəmbərdən daha çox xidmət edən kimsəni tanımırıq”. Bu zaman Həccac Qəmbərin tutulub onun hüsuruna gətirilməsini tələb etdi. Bu əmrdən sonra çox çəkmədi ki, hökumət məmurları Qəmbəri əlibağlı onun hüsuruna gətirdilər. Yenidən saraya ağır sükut çökdü. Həccac gözlərini Qəmbərə zilləmişdi.

Həccac ondan soruşdu: “Qəmbər sənsən?” Dedi: “Bəli”. Dedi: “Əli ibn Əbu Talibin (ə) məşhur qulamı sənsən?” Qəmbər dedi: “Əli ibn Əbu Talib (ə) mənim mövlam və rəhbərimdir”. Həccac dedi: “Əlinin (ə) dinindən əl çək və onu təhqir et ki, səni azad edim”. Qəmbər cavab verdi: “Əlinin (ə) dinindən əl çəksəm, sən ondan da yaxşı bir din tanıyırsan ki, mən onu qəbul edim?”

Qəmbərin bu gözəl və möhkəm cavabı qarşısında aciz qalan Həccac dedi: “Hər halda, mən sənənin qatilinəm. Necə ölmək istəyirsən?” Qəmbər dedi: “Bu işi sənənin öhdənə buraxıram”. Həccac soruşdu: “Niyə?” Qəmbər cavab verdi: “Çünki sən məni necə öldürəcəksənsə, özün də o cür öldürüləcəksən”. Həccac soruşdu: “Sən Əli (ə) üçün nə iş görürdün?” Qəmbər cavab verdi: “Mən Həzrətin (ə) dəstəmaz əşyalarını hazırlayırdım”. Həccac soruşdu: “Dəstəmazdan sonra Əli (ə) nə deyərdi?”

Cənab Qəmbər cavab verdi: “Mövlam dəstəmaz aldıqdan sonra bu ayəni oxuyurdu: “O zaman ki, öyüd-nəsihətlər fayda vermədi, onlara xatırladılan şeyləri unutdular, bütün qapıları (nemətləri) onların üzünə açdı ki, xoşhal olsunlar (onlara ürək bağlasınlar) və qəfildən onlara bəla göndərdik (və ağır cəzalandırdıq). Bu zaman hamı məyus oldu (hər yerdən ümidləri kəsildi). Beləliklə, zalımların həyatı sona çatdı. Həmd aləmlərin Rəbbinə məxsusdur”. Həccac qəzəblənərək dedi: “Belə güman edirəm ki, Əli (ə) bu ayəni bizim üçün oxuyurdu, hə?” Qəmbər dedi: “Bəli”. Həccac ibn Yusif Səqəfi o böyük insanın kəskin cavabları qarşısında söz tapmadı. Qəmbərə dedi: “Boynunu vurdursam nə edəcəksən?” Dedi: “O halda mən xoşbəxt, sənsə bətbəxt olacaqsan. Möminlərin əmiri (ə) mənə xəbər vermişdir ki, mən elə bu cür, zülm və haqsızlığın qurbanı olacam”. Həccac dedi: “Onda əmr verəcəm ki, səni qurban etsinlər”.

Nəhayət, Həccacın göstərişi ilə Qəmbərin boynunu vurdular və o təqvalı kişini şəhid etdilər.

Qəmbər əsalətən türk olub, Əlinin (ə) qulamı idi. Bir gün Ondan soruşdular: “Sən kimin qulamısan?” Cavab verdi: “O kəsin qulamıyam ki, iki qılıncla vuruşdu, iki nizə ilə döyüşdü, iki qibləyə namaz qıldı, iki dəfə Allah Rəsulu (s) ilə beyət etdi, iki dəfə hicrət etdi, amma bir dəfə də Allaha küfr etmədi. Mən o şəxsin qulmiyam ki, möminlər arasında ən ləyaqətli şəxs, Peyğəmbərin (s) varisi, ən yaxşı vəsi, müsəlmanların ən alisi, möminlərin başçısı, mücahidlərin nuru, abidlərin bəzəyi, keçmişlərin çirağı, müasirlərinin ziyası, qunut tutanların ən yaxşısı və aləmlərin Rəbbi tərəfindən göndərilmiş ən yaxşı natiqdır. O, Əhli-beytin (ə) İslama ilk iman gətirən şəxsidir.

Odur Allah Rəsulunun (s) dəvətinə ilk cavab verən və Peyğəmbərin (s) vəsisi, məbus olduğu xalq arasında onun canişini

və əmini, müsəlmanların və keçmiş ümmətlərin əsrəfi, müşrikləri məhv edən!

Odur Allah tərəfindən müşriklərə atılan ox, abidlərin danışan dili, Allah dininin yavəri, Onun vəlisi və natiqi, yer üzündə Allah dininin köməkçisi və ilahi elmin xəzinəsi, Onun dininin pənahgahı! Odur əməlisalehlərin başçısı, səxavətli bağışlayan, bütün yaxşılıq və fəzilətləri özündə cəm etmiş ismət sahibi! Bilikli, namuslu, şücaətli, mətin, səbirli və çox oruc tutan. Odur camaatı hidayət edən, kafirlərin nəslini kəsən qəhrəman, qrupları dağıdan, nəfsinə qalib gəlməkdə camaatın ən güclüsü. Odur əxlaqda insanların ən möhkəmi, şir ürəkli, güclü, iradəli, ağıllı və məntiqli natiq, əsil-nəcabətli, şərəfətli kökə malik! Əlidir (ə) şücaətli aslan, Bədr döyüşçüsü, Kəbədə doğulmuş, İbrahim Xəlilin (ə) övladı...”

Mənbələr:

Xoi, “Mocəmi-ricali-hədis”, c. 14, səh. 86

Mufid, “Əl-ixtisas”, səh. 73

Qısa tanışlıq:

Adı – Qəmbər

Atasının adı – Həmdan

Kunyəsi – Əbu Həmdan

Ləqəbi – Qulame Əmirəl-möminin

Qatili – Həccac ibn Yusif Səqəfi

MÜNACAT ƏTRİ

Kufə məscidi adamlarla dolu idi. Şəhər camaatı yeni hakimin çıxışını dinləmək üçün səbirsizliklə gözləyirdi.

Bir azdan yeni hakimin başı göründü. O, arıq bədənli və bəd-heybət idi. Hamı onun üzündəki qürur və qəzəbi sezirdi. Qara paltar geyinmişdi. İzdihamı yararaq təkəbbürlə minbərə tərəf getdi. Özünü təqdim etməyə ehtiyac yox idi. Çünki camaat onu yaxşı tanıyırdı. Həccac ibn Yusif Səqəfi Əhli-beytin (ə) ən qəddar düşmənlərindən, əsrin ən zalım və amansız şəxslərindən idi. Qətl və əzazilliyində misli olmayan Həccac ibn Yusif müsəlmanlara Kufə valisi olaraq rəhbərlik edirdi. Həccac Əməvi hakimi Əbdülməlik Mərvanın dostlarından idi. Əbdülməlik öz hakimiyyəti dövründə Həccacı Kufəyə yeni əmir təyin etmişdi. Heç kimin ona etiraz etməyə haqqı yox idi və hamı onun əmrlərinə tabe olmalıydı. Özlərini ən qəddar Əməvi hakiminin əlində giriftar görən xalqın itaət etməkdən başqa çarəsi yox idi. Həccac minbərə çıxdı. Sükut hər yerə öz kölgəsini saldı.

Həccac əlini çənəsinə qoyub diqqətlə bir-bir hamının üzünə baxdı. Sonra rişxəndli təbəssümlə dedi: “Sizin aranızda elə başlar görürəm ki, ağacın budağında yetişmiş meyvələr kimidir.

Sanki onları yığmaq fəslə gəlib çatıb, onların hamısını qılıncla dərəcəm. Ey camaat! Bilin ki, Əbdülməlik Mərvan öz tir-kaman qutusunu açdıqda, məni bütün oxlardan daha acı və sındırılması çox çətin olan bir ox kimi gördü. O zaman məni sizə tərəf atdı. Allaha and olsun ki, sizin dərinizi ağacın qabığını soyan kimi soyacam. Mənim əleyhimə plan cızmayın və kələk qurmayın...”

Həccac minbərdən endi və şəhərin darul-imarəsinə tərəf getdi ki, orada məskunlaşsın. Qəlbində Peyğəmbərin (s) və Əlinin (ə) ailəsinə qarşı kin-küdurət bəsləyən Həccac Əmirəl-mömininin (ə) şüələrini özünün ən qorxulu düşmənlərindən sayırdı. Buna görə də əmr etdi ki, onları tutub öldürsünlər. Bundan sonra hökumət məmurları xalqın içində soxulub Əmirəl-mömininin (ə) şüələrini tanımağa çalışır, onların siyahısını hazırlayıb Həccaca verirdilər ki, Əlinin (ə)

şüalərini rahatlıqla tuta bilsinlər.

Həccac adların siyahısına diqqətlə baxdı. Gözü adlardan birinə sataşdıqda dedi: “Kumeyl ibn Ziyad necə adamdır? Haqqında daha çox məlumat almaq istəyirəm”. Məmurlar dedilər: “Əmir sağ olsun! Kumeyl ibn Ziyad Əli ibn Əbu Talibin (ə) ən məşhur səhabələrindəndir. Onu bütün kufəlilər tanıyır və Əlinin (ə) ona məhəbbətindən xəbərdardırlar. Kumeyl Malikin də səmimi dostlarından sayılır.

O, Əli ibn Əbu Talibin (ə) haqqını tələb edənlərdən və müxalifətə qalxanlardandır. Kumeyl bütün həyatını Əhli-beytin (ə) maarifini təbliğ etmək üçün sərf edir, dövrün hakimlərinə də müqavimət göstərir. O, çox dözümlü və şücaətlidir, indi də Kufədə yaşayır. Deyir ki, Əli ibn Əbu Talibdən (ə) çox elmlər öyrənib və daim ona şagirdlik edib. Kumeyl şiə olmasıyla fəxr edir, əqidəsində də möhkəmdir. Əgər əmr etsəniz onu tutub hüsurunuza gətirərik ki, haqqında istədiyiniz hökmü verəsiniz”.

Həccac ibn Yusifin ləyaqətsizliklərinə, cinayətlərinə etiraz edən Kumeyl ibn Ziyad Kufə hakimini ifşa etmək üçün qəfildən şəhəri və evini tərk edib, naməlum bir yerə getdi. Kufəlilər bu hadisədən xəbər tutduqda bir-birlərinə dedilər:

“Kumeyl bu hərəkəti ilə hamıya başa salmaq istəyir ki, Həccac ləyaqətli şəxs deyil və onu qəbul etmir...” Kumeylin şəhərdən çıxma xəbəri tezliklə Həccacın qulağına çatdı. Əmr etdi ki, dərhal onu tapıb Kufəyə gətirsinlər. Hökumət məmurları Kumeyli ələ keçirmək üçün gecə-gündüz şəhər və çöllərdə axtarış aparsalar da, onu tapa bilmədilər. Buna görə də Həccacın yanına gəlib belə dedilər: “Biz onu tapmadıq, gizləndiyi yer haqqında da bir şey bilmirik. Bu zaman Həccac ibn Yusif göstəriş verdi ki, Kumeylin qəbiləsinə əzab-əziyyət versinlər. Dedi: “Onlar özləri Kumeyli mənə təhvil verməyincə, onlara işkəncə verməkdən əl çəkməyəcəm.” Bundan sonra bütün qəbilə üzvləri Həccacın zülmələrinə məruz qaldılar. On-

lar bütün əziyyətlərə dözdülər, amma Kumeyl ibn Ziyadı Kufə valisinə vermədilər.

Nəhayət, bir müddət sonra Həccacın adamları Kumeyl ibn Ziyadı tutub Kufə valisinin yanına gətirdilər. Həccac Kumeyli gördükdə qəzəbləndi və Əlini (ə) təhqir etdi.

Bu zaman cənab Kumeyl ibn Ziyad Həccaca kəskin cavablar verib, imamət və vilayəti ən gözəl şəkildə müdafiə etdi. O, zalım cəlladı rüsvay və öz pak əqidəsini müdafiə etməyi bacardı. Özünü Əmirəl-mömininin (ə) köməkçisi olan azad qoca qarşısında alçaldılmış və xar halda görən Həccac göstəriş verdi ki, onun boynunu vursunlar. Kumeyl ibn Ziyad öz müqəddəs məqsədi yolunda şəhid edildi. Amma onun xatirəsi daim tarixin yaddaşında qalacaq, onun münacatının ətri isə fəzadadır. “Kumeyl duası” Əmirəl-mömininin (ə) məhəbbətilə nəfəs alan və o böyük insanın yolunda canından keçən bir şəxsin mətanət və rəşadətini xatırladır. Kumeyl ibn Ziyad Nəxəi Əli ibn Əbu Talibin (ə) ardıcıllarına necə yaşamağı və necə ölməyi öyrədərək gələcək nəsillərə dedi:

“Əlinin (ə) və ali Əlinin (ə) adı və şöhrəti qiyamətədək dillər əzbəri olacaq”.

Mənbələr:

“Tarixə Yəqubi”, c. 2, səh. 226

“Şiənin ensiklopediyası”, c. 1, səh. 110

Qısa tanışlıq:

Adı – Kumeyl

Atasının adı – Ziyad

Ləqəbi – Nəxəi

Təvəllüdü – Hicrətdən 7 il əvvəl

Şəhadət tarixi – Hicri 83-cü il

Ömrü – 90 il

Dəfn yeri – Nəcəf və Kufə arasında

SƏHRADA MİRVARİ

Karvan yavaş-yavaş çöl və biyabanlardan keçib gedirdi. Karvanlardakılar həzrət Əli ibn Musa Rzanın (ə) övladları və şüaləri idilər. Onlar o Həzrəti (ə) görmək üçün Tusa gedirdilər. Müsafirilər zalım hakim Məmun Abbasinin xilafətində yaşayan pak Əhli-beytin (ə) aşıqları idilər. Onların arasında həzrət Musa ibn Cəfərin (ə) ali məqamlı qızı da var idi. Xanım Fatimeyi-Məsumənin (ə.s) varlığı xeyir-bərəkətə səbəb olmuşdu. Onun şüalər arasında xüsusi hörməti var idi. Haşimi kişilər o möhtərəm qadını qorumaq vəzifəsini öz öhdələrinə götürmüşdülər. Səzsız-hesabsız təhlükələr həmişə mövcud idi. Abbasi xəlifələri hər zaman Əhli-beytin (ə) övladlarına və tərəfdarlarına əziyyət verirdilər. Amma yolun təhlükəli olması onların öz imam və rəhbərlərini ziyarət etməsinə mane ola bilmədi. İmam Rzanı (ə) Tusda ziyarət etmək, qarşıya çıxacaq bütün çətinlikləri qəbul etmək demək idi. Bu, xanım Məsumənin istəyi idi və mümkün qədər yerinə yetirilməli idi.

Harun Ər-Rəşid həzrət Musa ibn Cəfəri (ə) zindanda zəhərləyib şəhadətə yetirdikdən bir müddət sonra özü də cəhənnəmə vasil oldu. Həzrət imam Kazimin (ə) çox övladı var idi. Amma onların arasında yalnız həzrət Rza (ə) Allahın əmri ilə vilayət və imamət məqamına seçildi. Həzrət Əli ibn Musa Rza (ə) zalım Abbasi xəlifəsi Məmunun zamanında yaşayırdı. Məmun da əvvəlki Bəni-Abbas xəlifələri kimi məhz qüdrət əldə etmək üçün Əlinin (ə) ailəsinə əzab-əziyyət verirdi. Məmun Mərvə öz xilafətinin mərkəzi qərar vermişdi. İmam Rza (ə) isə Mədinədə yaşayırdı. O, İmam Rzanı (ə) öz nəzarəti altında saxlamaq üçün zor, hədə və siyasətlə o həzrəti (ə) Xorasana gətirdi. Məmun bu plan ilə İmamı (ə) şüalərdən ayırmaq, camaat ilə imam arasında ayrılıq salmaq və rabitəni tamamilə kəsmək istəyirdi. Şüalərin qiyamından çox qorxan Abbasi xəlifəsi həmişə şüə maarifinin və mədəniyyətinin inkişaf etməsinin qarşısını almağa səy göstərirdi.

Müsafirilər arasında Fatimeyi Məsumə (ə) mehriban qardaşını

görmək üçün hamıdan daha çox tələsirdi. Yol boyu yadına imam Rzanın (ə) Xorasana yola düşməsi, bu zaman o Həzrətdən (ə) ayrıldıqları üçün ismət və paklıq xanədanının bütün qadın və kişilərinin tökdükləri göz yaşı düşürdü. O zaman imam Rza (ə) öz əhli-beytinə buyurmuşdu: “Xorasana səfərimdən əvvəl mənim üçün əzadarlıq məclisi təşkil edin”. Sanki bütün şiələr başa düşmüşdülər ki, İmam (ə) bu səfərdən qayıtmayacaq. Buna görə də ayrılıq anında öz imamlarını itirmiş və şəhid olmuş kimi qəbul edirdilər. Qadınlar içərisində İmamın (ə) bacısı xanım Fatimeyi Məsumə (ə) hamıdan daha dərddli və daha hüznü idi. Necə ki, xanım Zeynəbi-Kubra (ə) qardaşı imam Hüseyinin (ə) ayrılığına ağlayır və üzülürdü, xanım Fatimeyi Məsumə də (ə) əziz və sevimli qardaşından ayrıldığı üçün ağlayır, ah-vay edirdi...

O ali məqamlı qadın yolun bütün təhlükə və çətinliklərini göz önünə alıb səfərə çıxmışdı ki, bəlkə Xorasanda qardaşını görməklə gözlərinə işıq gəlsin və bu həsrət acısı bitsin.

Karvan əhli çətin və dözülməz yollardan keçib, bir çox xətələri arxada qoyduqdan sonra “Savə” şəhərinə çatdı. İstirahət edib, yorğunluqlarını çıxarmaq üçün burada dayandılar.

Təəssüf ki, sirr və müəmmalarla dolu səfərdə xanım Fatimeyi Məsumə (ə) bərk xəstələndi. Yolu davam etmək onun üçün artıq çox ağır və çətin idi. O əziz qadının ətrafında olan insanlar da onun vəziyyətindən nigaran olmuş, aciz qalmışdılar. Onlar Musa ibn Cəfərin (ə) qızı üçün heç bir şey edə bilmirdilər. Xanım Fatimeyi Məsumə (ə) soruşdu: “Quma nə qədər yol qalıb?” Cavab verdilər ki, o qədər də çox qalmayıb. O xanım (ə) buyurdu: “Buradan Quma gedək”. Bundan sonra karvan Quma yola düşdü. Qum şəhəri şiələrin ən qədim mərkəzlərindən biri olub, oranın camaatı da ismət və paklıq sülaləsinin aşıqları və tərəfdarları idi. Qum əhalisi Musa ibn Cəfərin (ə) qızının onların şəhərinə gəlməsi xəbərini eşitcək karvanı qarşılaşğa hazırlaşdılar. Şəhərin küçə-bazarını silib-süpürdülər və

şəhərdən kənarda Əhli-beyt (ə) xanımı Fatimeyi Məsumənin (ə) kəramətli karvanının yolunu gözləməyə başladılar.

Çox keçmədi ki, karvan Qum camaatının misilsiz pişvazı ilə şəhərə daxil oldu. Sevinclərindən uçan Qum şiələri inək və qoyunları qurban kəsməklə onlara “Xoş gəldiniz!” – dedilər. Amma Musa ibn Cəfərin (ə) qızının qalmaq üçün şiələrdən kimin evini seçməsi heç kimə məlum deyildi. Xanım Fatimeyi Məsumə (ə) imam Rzanın (ə) əshablarından olan Musa ibn Xəzrəcin evini seçdi və oraya yollandı. O əziz xanım on yeddi gün ağrı-acıya, xəstəliyə dözdükdən sonra, nəhayət, dünyasını dəyişdi və o şəhərdə də torpağa tapşırıldı. Xanım Fatimeyi Məsumənin (ə) həzrəti Rzaya (ə) olan yüksək mərifətinə, onun vilayət və vəsiliyini qəbul etməsinə görə imamzadələr arasında xüsusi məqamı var. Elə buna görədir ki, imam Cavad (ə) buyurur: “Hər kim Qumda bibimi ziyarət etsə, onun üçün behişt vəd olunur”.

Mənbələr:

Səduq, “Uyunu Əxbarir-Rza (ə)”, c. 2, səh. 218

Xorasani, “Muntəxəbut-təvarix”, səh. 490

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 48, səh. 316-317

Qısa tanışlıq:

Adı – Fatimə

Ləqəbi – Məsumə

Təvəllüd yeri – Mədinə

Vəfat tarixi – Hicri 201-ci il, Rəbiəs-saninin 10-u

Ömrü – 28 yaş

Dəfn olunduğu yer – Qum

YANAR ÇİRAQ

Qəm-qüssə bütün Mədinə şəhərini bürümüşdü. Əzalı şielər öz imam və rəhbərlərinin matəmində göz yaşı tökür, baş-gözlərinə döyürdülər.

Mədinə özünün ən ağır günlərini arxada qoyur, gözlərdən sel kimi yaş axır, ciyərlər yanırdı. Həzrət imam Musa Kazımın (ə) əzasında müsəlmanlar öz səbir-qərarlarını əldən verirdilər. Şielərin yeddinci rəhbəri Abbasi xəlifələrinin ən zalımının əli ilə, şəhid edilmişdi. Həzrətin (ə) ailəsi də o mehriban İmamın (ə) matəmini saxlayırdı. Bu ürəkyandıran hadisədən az sonra bir dəstə müsəlman fikrə getdi və dedi: “Həzrət Musa ibn Cəfərdən (ə) sonra bizim başçı və rəhbərimiz kim olacaq? Musa ibn Cəfər (ə) sağlığında kimi müsəlmanlara başçı və rəhbər təyin edib? Kimsə bu barədə bir şey bilirmi?...” Yavaş-yavaş müsəlmanlar arasında bu kimi suallar dolaşmağa başladı. Hərə bir söz deyirdi. Camaat səkkizinci imam və rəhbəri axtarırdı ki, beyət edib ona tabe olsunlar.

İmam Musa Kazım (ə) bərəkətli ömrü boyunca yaxın dostlarına və şielərinə dəfələrlə buyurmuşdu ki, məndən sonra övladım Əli (ə) sizin rəhbəriniz və imamınızdır. Amma bəziləri: “Biz səkkizinci imamımızı tanımırıq” – deyirdilər. Tezliklə camaatın səs-küyü aləmi bürüdü. Bəziləri: “Əli ibn Musa (ə) bizim başçımızdır”, bəziləri isə “bu məqama Əhməd ibn Musa layiqdir, onunla beyət etmək lazımdır” – deyirdilər. Həzrət Musa ibn Cəfərin (ə) yüksək əxlaqi dəyərlərə və imana malik çox övladı var idi. Buna görə də hərə bir imamzadəyə meyl göstərir və onunla beyət etmək istəyirdi. İmamzadələr arasında Əhməd ibn Musanın daha çox tərəfdarları vardı.

Onun havadarları dedilər: “Əhməd ibn Musa əxlaqi cəhətdən şielərin imamı və rəhbəri olmağa daha layiqdir”. Buna görə də onun yanına gedib dedilər: “Biz gəlmişik ki, Allahın səkkizinci höccəti kimi sənə beyət edək və sənə tabe olaq”.

Cənab Əhməd ibn Musa (ə) dövrünün ən seçilmiş və alicənab şəxsiyyətlərindən sayılırdı. O, imanlı, şücaətli və insafli bir insan idi. Daim camaatı haqqa tərəf hidayət edir və bu yolda heç zaman müsəlmanlara yalan demirdi. Əziz atasının müqəddəs vücudu kənarında təlim görmüş Əhməd ibn Musanın (ə) Allah Rəsulunun (s) din və sünnəsinə kamil imanı vardı. O bilirdi ki, həzrət Əli bin Musa (ə) atasından sonra müsəlmanların səkkizinci imamı və rəhbəridir. Çünki bunu imam Kazımın (ə) öz dilindən eşitmişdi. Cənab Əhməd ibn Musa (ə) pərvanə kimi həzrət Rzanın (ə) başına dolanır və daim alicənab qardaşına xidmət etməyə hazır olduğunu bildirirdi.

O, həzrət Rzanı (ə) imam, rəhbər olaraq qəbul edir, daim ona itaət edirdi. İmam Rzanın (ə) da qardaşı Əhmədə böyük məhəbbəti vardı və həmişə ona dua edərdi. Nəhayət, Mədinə müsəlmanları bütün bu ixtilaflardan sonra Cənab Əhməd ibn Musaya (ə) beyət etməyə getdilər.

Onlar istəyirdilər ki, Əhməd ibn Musaya beyət edib, onu özlərinə rəhbər və imam seçsinlər. Əhməd ibn Musa da onların arasında idi, amma heç bir söz demirdi. Ona beyət etməyə tələsən müsəlmanlar dedilər: “Ey Allahın höccəti, əlini ver sənə beyət edək”. O, Allaha həmd-səna etdikdən sonra xalqa müraciət edib buyurdu: “Ey camaat! Ey müsəlmanlar! İmamət və vilayət məqamına layiq olan mən deyiləm.

O şəxs alicənab qardaşım həzrət Əli ibn Musadır (ə). Allaha and olsun ki, atam həzrət Musa ibn Cəfərdən (ə) eşitdim ki, səkkizinci imam və Allah Rəslunun (s) vəsisi Əli ibn Musadır (ə). Mütəal Allah xalqın içindən onu bu mənəsb üçün seçmişdir. Odur Allahın yer üzərindəki höccəti! Ey camaat, səhv etməyin və yanlış yola getməyin. İndi mən sizi o Həzrətin (ə) hüzuruna aparacağam ki, onunla, öz imamınızla beyət edəsiniz. Mən də o Həzrətlə (ə) beyət edəcəyəm və imam Əli ibn Musanın (ə) davamçılarından ola-

cağam”. Əhməd ibn Musanı sədaqətli, təqvalı və düz danışan şəxs kimi tanıyan Mədinə camaatı onun açıq-aşkar sözlərindən sonra səkkizinci imam həzrət Əli ibn Musanın (ə) yanına gedib onunla beyət etdilər.

İmam Rza (ə) alicənab qardaşının Mədinə məscidindəki çıxışından xəbərdar olduqda mübarək əllərini asimana açıb Əhmədə dua etdi və buyurdu: “Ey qardaşım! Necə ki, haqqı zay və məhv etmədin, inşallah Allah da dünya və axirətdə səni puç etməsin!” Cənab Əhməd ibn Musanın (ə) öyüd və nəsihətləri bir çox müsəlmanların hidayətinə və nicasına səbəb oldu. O, daim insaf və təqva ilə insanları düz yola hidayət edirdi. O, öz iş və əməlində çox dürüst, əmin şəxs idi. Əhməd ibn Musanın ali məqamı imamətə tabe olmasından qaynaqlanırdı.

O, dünyasını dəyişib ali şəhadət məqamına çatana kimi vilayətin müdafiəsində duraraq başqalarını da bu mühüm vəzifənin icrasına dəvət etdi.

Mənbələr:

Qummi, “Muntəhəl-Amal”, c. 2, səh. 734

“Dairətul-məarife-təşəyyo” (Şiə ensiklopediyası) c. 2, səh. 410

Qısa tanışlıq:

Adı – Əhməd

Ləqəb – Şahçirəq, Seyyudus-saadat

Şəhadət tarixi – 203-217-ci hicri illəri arasında

GÖRÜNMƏZ QILINC

Mərv şəhəri Xorasanda Abbasi xəlifəsi Məmunun paytaxt şəhəri olmuşdur. O, imam Rzanı (ə) zorla Mədinədən Mərvə gətirmişdi ki, onun bütün fəaliyyətini öz nəzarəti altında saxlaya bilsin. Məmun yalandan iddia edirdi ki, “Mən Əbəl Hüseyn Əli ibn Musa Rzanın (ə) davamçısıyam və həqiqi şiəyəm”. Amma əslində belə deyildi. O zalım cinayətkar bununla imam Rzanı (ə) bir növ sürgün və həbs etdirmişdi. Əhli-beyt (ə) xanədanının şiə və dostlarından bir çoxu Məmunun şeytani planlarından və hiylələrindən xəbərdar idi. Bu səbəbdən, heç bir zaman Məmunun yalanlarına uymadılar. Həzrətin ixlaslı şiələrindən olan De`bəl Xuzai daim özünün gözəl və qəlbəyatan şerhlərlə Əhli-beytin (ə) ailəsini müdafiə edir, bu yolda heç bir qüvvədən qorxmurdu. Bu məşhur şair əbədi qəsidələri ilə zalım hakimləri xar və zəlil, məsum imamların (ə) və pak Əhli-beytin (ə) əzəmətini, böyüklüyünü isə mədh edirdi.

Bir gün imam Rza (ə) öz evində oturmuşdu, xidmətçilərindən biri o həzrətə dedi:

“Ey mənim ağam! De`bəl Xuzai sizin ziyarətinizə gəlmək istəyir. İzin verirsinizmi?” De`bəlin adını eşitcək İmamın (ə) üzündə təbəssüm yarandı və icazə verdi. De`bəl evə daxil olduqda Həzrət (ə) onu mehribancasına qarşıladı və öz yanında ona yer verdi. De`bəli görməyinə sevinən İmam (ə) əziz qonağının halını soruşdu. Bir az sonra, Əhli-beyt aşiqi olan bu şair üzünü Həzrətə (ə) tutub dedi: “Ey mövlam! Bu yaxınlarda sizə bir mədhiyyə, düşmənlərinizə isə həcv yazmışam. İcazə versəniz, onu sizə oxuyardım”. İmam (ə) ona izn verdi. De`bəl öz şerini oxudu: “Əhli-beytin (ə) düşmələri qəsbkar, haqqı danan, kinlidirlər. Onlar öz kafir və müşrik atalarının intiqamını almaq istəyirlər. Onlar Peyğəmbəri (s) və onun Əhli-beytini (ə) necə sevmə bilirlər?

Onlar yumşaq, mülayim danışsalar da, qəlbləri kin-küdurətlə doludur. Haqqın rəhmət yağışı Mədinədə olan qəbri-şərifə yağsın.

İlahi bərəkətin zülal sərçəsməsi olan əmin bir hərəm, hidayət edən Peyğəmbərin (s) mübarək qəbri-şərifidir.

Allahın və bizim salamımız ona olsun! O Peyğəmbərin (s) müqəddəs ruhuna rəhmət olsun! Fatimə! Ey Peyğəmbərin əziz qızı, qalx, nübuvvət və imamət səmasının sönmüş ulduzlarına ağla! Qalx, Kərbəla və Mədinənin qərib qəbirlərinə novhə de!..”

De`bəl şərinin bu yerinə çatanda imam Rza (ə) ona buyurdu: “İstəyirsənmi, burada şərinə iki beyt də əlavə edim?” De`bəl ərz etdi: “Bəli, ey mənim mövlam!” Bu zaman həzrət Rza (ə) iki beyt oxudu ki, mənası belə idi: “Ağla Tusda olan bir qəribin qəbrinə! Vay bu müsibətə Qiyamət gününədək! Ürəkləri qəm odunda kabab edər, o vaxta qədər ki, Allah Qaimi (ə.c) göndərər, o, (ə.c) ağır dərd və əzab yükünü bizim çiyinimizdən götürər”.

De`bəl soruşdu: “Sənə fəda olum, ey Allah Rəsulunun (s) övladı! Bu Tusdakı qəbir kimindir?” İmam (ə) cavab verdi: “Mənim qəbrimdir”.

İmam Rza (ə) bu yolla şiələrinə çatdırdı ki, bir gün Məmun məni şəhid edəcək.

Sonra İmam (ə) buyurdu: “Ey De`bəl, bil! Çox keçməz ki, Tus şəhəri mənim qürbətə düşmüş qəbrimi ziyarət etmək üçün gələn şiələrin get-gəl yeri olacaq. Hər kim məni ziyarət etsə, qiyamət günü mənim həmdəmin olacaq və günahları bağışlanacaq.” İmamın (ə) göstərişlərindən sonra De`bəl öz şərinin ardını oxumağa davam etdi. Şərinə bitirdikdən sonra İmam (ə) üç dəfə: “Afərin” - buyurdu. Sonra o həzrət qalxdı və bir otağa keçdi. Bir azdan onun xadimi bir bağlama gətirib De`bəlin qarşısına qoydu və dedi: “Mövlam imam Rza (ə) öz libaslarından birini təbərrük kimi sənə verdi ki, çəkdiyin zəhmətin müqabilində sənə təşəkkür etsin”.

De`bəl Xuzai dörd imamın – imam Kazım (ə), imam Rza (ə), imam Cavad (ə) və imam Hədinin (ə) zamanında yaşayıb. O, şair olmaqdan əlavə, məsum imamların (ə) hədislərinin də ravisi idi.

De`bəl məsum və pak Əhli-beytə (ə) olan məhəbbətinə görə bütün fitri istedadından düşmənləri tənqid, İslam dininin böyüklərini isə mədh etmək üçün istifadə edirdi. Onun şerləri iti bıçaq və gözəgörünməz qılınc kimi zalım hakimlərin qururunu sındırır, onların murdar qəlblərini parçalayırdı. Onun alovlu sözləri ilə qarşılaşmağa heç bir zalımın təqəti yox idi. Daha De`bəlin kinayələrinə dözə bilməyən Əhli-beyt (ə) düşmənləri o böyük insanı zəhərləmək qərarına gəldilər.

Nəhayət, Əhli-beyt (ə) şairi 98 yaşında müxaliflərin hiyləsi, hökumət muzdurlarının əli ilə zəhərlənib yatağa düşdü. O, ömrünün son dəqiqələrinə kimi bu şeri oxudu: “De`bəlin Allahla görüşəcəyi axirət günü üçün “La ilahə illəllah”dan başqa azuqəsi yoxdur”.

Ruhu şad, xatirəsi əziz olsun!

Mənbələr:

“De`bəlin divanı”, səh. 306

“Ricale Nəcaşi”, səh. 162

Şeyx Səduq, “Uyunu Əxbare Rza (ə)”, c. 2, səh. 267-268

Qısa tanışlıq:

Adı – De`bəl

Atasının adı – Əli

Ləqəbi – Xuzai

Şəhadət tarixi – Hicri 246-cı il

Yaşı – 98 il

Dəfn olunduğu yer – Danyal peyğəmbərin yanında

ALMA ӨTRİ

Mütəvəkkil Abbasinin məmurları Samirə şəhərində imam Hadini (ə) və o Həzrət (ə) ilə təmasda olan hər kəsi nəzarət altında saxlamışdılar. Onun çoxlu casusları var idi ki, şəhərin müxtəlif hissələrində hazır olub xəbərləri yığmaqla məşğul olurdular. Casuslardan bir neçəsi də həzrət Hadinin (ə) mənzilinə get-gəl edir, məlumatlarını anbaan Mütəvəkkil Abbasiyə çatdırırdılar. Günlərin bir günü casuslar belə bir xəbər verdilər: “Ya əmir, ali Əlinin (ə) xalis davamçılarından olan bir kişi tez-tez Samirəyə gəlir və imam Əbul-Həsən Hadi (ə) ilə görüşür. Şəxsiyyəti şübhəlidir. Qorxuruq ki, onun gediş-gəlişinin sonu xilafət cah-calalına qarşı fitnə və çaxnaşmaya səbəb olsun”. Bu xəbərdən bərk qəzəblənən Mütəvəkkil soruşdu: “O kişinin adı nədir?” Dedilər: “Onun adı Əbdüləzim Həsənidir və o, Əli ibni Əbu Talibin (ə) nəvələrindəndir”. Mütəvəkkil dedi: “Onun hərəkətlərinə çox diqqət edin, fürsət tapan kimi həbs edib mənim yanına gətirin ki, onun haqqında hökm verim”.

Cənab Əbdüləzim düşmənlərin planından agah olduqda qərara aldı ki, öz şəhər və diyarını tərk edib, İrana getsin. Buna görə də özünü qasidə bənzədib ahəstə, heç kimə xəbər etmədən İrana tərəf hərəkət etdi.

Mütəvəkkil Abbasi Əli (ə) şialərinin qanına susamışdı. O, cənabın qaçma xəbərini eşidən kimi qəzəbləndi və göstəriş verdi ki, onu tapıb qətlə yetirsinlər. Bu, məsum imamlarla rabitəsi və dostluğu olan möminlərin cəzası idi. Cənab Əbdüləzim hər şəhər və diyara çatanda gizli bir guşədə gizlənir, məscid və ümumi məhəllələrdə görünmürdü. Hara ayaq qoyurdusa, canı təhlükədə idi. Dost və düşmən çox çətinliklə tanınırdı. Yolda heç bir kəslə görüşməsin deyə, o Həzrət hər dəfə gizli və çətin yollardan keçirdi. O, İran və Rey məmləkətinə çatmaq üçün Mazandarandan keçdi. Dağları, meşələri arxada qoyub uzunmüddətli bir səfərdən sonra, nəhayət, Rey məmləkətinə çatdı. Şialərdən birinin evinin zirzəmisində sakin

olub, həmin şəhərdə məskunlaşdı və elə oradaca yaşamağa başladı.

Əbdüləzimin zamanəsində Rey camaatının çoxu Əli ibn Əbu Talibi (ə) imam və birinci xəlifə kimi tanıyırdılar və Əhli-beytdən (ə) çox uzaq idilər.

Özlərini müsəlman hesab etdikləri halda, Mütəvəkkil Abbasi ilə də çox yaxşı münasibətdə idilər. Buna görə də ona ziyan etməsin deyər, şiələrdən biri onu evinin zirzəmisində gizlətdi ki, heç kəs bu işdən xəbər tutmasın. Rey şiələrinin yalnız çox az bir hissəsi o Həzrətin (ə) yerindən xəbərdar olub, onun yanına gəlirdi. Cənab Əbdüləzim yaşadığı müddətdə ismət və pak Əhli-beyt (ə) maarifinin təbliği ilə məşğul olur, yavaş-yavaş o diyarın adamlarını hədis və din elmləri ilə tanış edirdi. Əhli-beytin (ə) inayəti və onların gecə-gündüz zəhməti nəticəsində get-gedə Rey şəhəri elə bir dini mərkəzə çevrildi ki, orada yalnız Əmirəl-mömininin (ə) sadıq şiələri yaşayırdılar. Əbdüləzimin varlığı ilə münafıqların büsatı tamamilə yığıldı və minarələrdən tovhid nidası ərşə ucaldı. Möminlər rahat yaşayır, ali Əliyə (ə) dostluq və məhəbbətlərini hər yerdə izhar edirdilər.

Əbdüləzim Həsəni təqvalı, şücaətli, Əhli-beytin (ə) dostu olan zahid bir kişi idi. O, imam Cavad və imam Hadinin (ə) elə və-falı səhabə və dostlarından idi ki, bütün ömrünü onlara xidmətdə keçirmişdi.

Əbdüləzimin həzrət Hadi (ə) ilə çox yaxşı əlaqəsi var idi. O, çox vaxtlar həzrət imam Cavadın (ə) məktublarını imam Hadiyə (ə) çatdırırdı. Əbdüləzim Həsəni Əhli-beytin (ə) yanında xüsusi məqam və ehtirama malik idi. Bir gün o cənab həzrət imam Hadinin (ə) xidmətinə gəldi. İmam (ə) Əbdüləzimi görəndə buyurdu: “Əhsən sənə ey Əbdüləzim! Sən, həqiqətən, bizim dostlarımızdansa”. O zaman Əbdüləzim öz etiqadının xülasəsini imam Hadi (ə) üçün ərz etdi. Sonra həzrət Hadi (ə) buyurdu: “Ey Əbul-Qasim! Allaha and olsun, bu elə mənim və digərlərinin dinidir ki, Allah onu bəndələri

üçün qəbul etmişdir. Elə isə, möhkəm ol ki, Allah sənin sözünü dünyaya və axirətdə möhkəm və sabitqədəm etsin”. Bərəkətli, uzun ömrü boyu Cənab Əbdüləzimin məramını məsum imamlar (ə) daim təsdiq etmişlər. Buna görə də o, daim Allaha şükür edirdi.

Əbdüləzim o qədər səxavətli və bağışlayan idi ki, şiələr ona “Seyyidul-Kərim” deyirdilər. O cənab bütün ömrü boyu həya ilə yaşayıb, camaata izzət və şərəf öyrətdi. O, dünyadan gedib şiələrin ürəyini qəmgin və kədərli edənə qədər Rey camaatı onu üzük qaşı kimi dövrəyə alıb, pak vücudu ilə öyündülər. Rey şəhərinin möminləri onun pak vücudunu xüsusi təm-təraqqla dəfn etdilər. Şəhər ətrafında səfalı bağların birində qırmızı alma ağacının altında onu torpağa taşırdılar. Sonralar orada “Məscidə-şəcərə” adlı bir məscid də düzəldilər.

O fəqihin vəfatından yüz illər keçməsinə baxmayaraq, hələ də onun məzarından alma iyi duyulur. O iy ki, imam Hüseyn (ə) türbətinin iyini xatırladır. Necə ki, imam Hadi (ə) buyurub: “Hər kəs Reydə həzrət Əbdüləzimi ziyarət etsə, Kərbəladada imam Hüseyni (ə) ziyarət etmiş kimidir”.

Mənbələr:

Şeyx Səduq, “Səvabul-ə’mal”, səh. 222

Muhəddis Qummi, “Səfinətul-bihar”, c. 2, səh. 121

İbni Şəhr Aşub, “Mənaqibi Ali Əbu Talib”, c. 4, səh. 389.

Qısa tanışlıq:

Adı – Əbdüləzim

Ləqəbi – Həsəni, Seyyidul-Kərim

Təvəllüdü – Hicrətin 200-cü ili, Mədinə

Vəfat və ya şəhadət (bir rəvayətə görə) – Hicri 252-ci il

Ömrü – 52 il

NƏRGİZ ƏTRİ

Atası Rum imperatoru, anası isə həzrət İsanın (ə.s) vəsisi olan Şemunun nəslindən idi. Ən gözəl saraylarda və bol nemətlər içində yaşayırdı. Saray adamlarının günahlara aludə olmasına baxmayaraq, o alicənab xanım heç vaxt günaha yaxınlaşmayaraq həmişə pak və təqvalı oldu. Rumlular Məleykənin paklığından və nəcabətindən danışır, o əziz xanımı üstün tuturdular.

İmperator Məleykəni bütün yaxınlarından daha çox sevirdi və ona böyük ehtiram bəsləyirdi. Zadəganların öz vaxtlarını günah məclislərində keçirdikləri bir zamanda, imperatorun qızı vaxtını Allahı ilə ibadətə və raz-niyaza sərf edirdi. İffət və təqva o müdrük xanım üçün ən böyük imtiyaz, şərəfət idi. Elə bir şərəfət ki, onu heç bir dünya malı ilə əldə etmək olmaz. Bir çox zadəganlar Məleykə məqamına həsəd cəkirdilər. Çünki o pak gövhər zəmanəsinin qadınlarının rəhbəri idi. Kamalda, iffətdə, həyada və günahlardan çəkinməkdə rəhbərlər belə onun ləyaqətinə, məqamına çatmazdılar. O pak gövhər öz dövrünün qadınlarının sərvəri idi.

Öz əziz qızını çox sevən imperator onun xoşbəxtliyi üçün layiqli bir kürəkən arzu edirdi. Buna görə də qərara gəldi ki, Məleykəni öz qardaşı oğlanlarından birinə ərə versin. Ömr etdi ki, əqd mərasimini ən gözəl şəkildə qursunlar. Çox çəkmədi ki, çox gözəl, bərli-bəzəkli və geniş bir taxt hazırladılar. İmperator, qızı, qardaşoğlu, keşişlər və saray əyan-əşrəfləri nikah mərasimini yerinə yetirmək üçün taxtın üstünə çıxdılar. Məsihi keşiş nikah xütbəsini oxumaq üçün “İncil” kitabını yenidən açmışdı ki, gözlənilmədən zəlzələ baş verdi, saray titrədi və taxtın üstündə duran hər bir kəs müvazinətini itirib yerə yıxıldı. Orada olanları qorxu və titrəmə bürüdü. Böyük keşişlərdən biri imperatorun hüzuruna gəlib dedi: “Bu qəribə hadisə Allahın qəzəb və bəlasıdır. Bu ayin və mərasim dayandırılmalıdır”. Amma imperator göstəriş verdi ki, əqd məclisini qursunlar və mərasimi yenidən başlasınlar. Elə ki, məclis hazırlandı, əqd mərasimi yenidən yerinə yetirildi. Nikahın bir xütbəsi oxunmamışdı ki, yenə zəlzələ baş verdi, saray əhli düzəldilmiş xüsusi taxtdan üzüstə

yerə yıxıldı və mərasim natamam qaldı.

Gecələrin birində xanım Məleykə yuxuda gördü ki, cəddi Şəmun həzrəti İsa (ə) və o həzrətin yaxın səhabələrindən bir dəstəsi saraya daxil oldu. Birdən imperator taxtının yerinə çox təmtəraqlı bir minbər qoyuldu. Daha sonra çox xoş simalı, nurani və əzəmətli on iki kişinin saraya daxil olduğunu gördü.

Yuxu aləmində Məleykəyə deyildi ki, bu gördüklərin İslam Peyğəmbəri (s), imam Əli (ə), imam Həsən (ə), imam Hüseyin (ə), imam Səccad (ə), imam Baqir (ə), imam Sadiq (ə), imam Kazım (ə), imam Rza (ə), imam Cavad (ə), imam Hadi (ə) və imam Həsən Əskəridir (ə). Sonra gördü ki, İslam Peyğəmbəri (s) həzrəti Məsihi (ə) üz tutub buyurdu: “Biz buraya gəlmişik ki, Məleykəni övladım Həsən Əskəri (ə) üçün Şəmundan istəyək”. Həzrət Məsihi (ə) Şəmunə dedi: “Bəh-bəh! Sənə səadət üz verdi. Özünü Muhəmmədin (s) ailəsinə bağladın”. Şəmun bu təklifdən çox sevindi. Sonra həzrət Muhəmməd (s) minbərə çıxdı, nikah xütbəsini oxudu və Məleykəni imam Həsən Əskəriyə (ə) həyat yoldaşı etdi. Sonra həzrət Məsihi (ə), Şəmun və Məsihin (ə) səhabələri bu əqdə şəhadət verdilər.

Məleykə deyir: “Yuxudan oyandım, amma yuxumu heç kəsə danışmağa cürət etmədim. Yuxuda Peyğəmbər (s) ilə birlikdə gördüyüm imam Həsən Əskərinin (ə) eşqi qəlbimdə o qədər artıdı ki, hicranından xəstə oldum. Atam məni sağaltmaq üçün çoxlu təbiblər gətirsə də, heç bir faydası olmadı. O vaxta qədər ki, bir gecə yatıb yuxuda bütün aləmlərin xanımlarından üstün olan həzrət Zəhranı (ə) gördüm. Həzrət Məryəm (ə) Behişt hurilərindən olan min kəviz ilə onun xidmətində durmuşdu.

Bu zaman həzrət Məryəm (ə) mənə dedi: “Aləmlərdə ən üstün olan bu xanım sənin həyat yoldaşının anasıdır”. Sonra mən onun ayaqlarına düşüb ağladım və imam Həsən Əskərinin (ə) uzaqlığından şikayət etdim. O müqəddəs xanım buyurdu: “Övladım sənin görüşünə necə gələ bilər, axı sən müsəlman deyilsən? Əgər onu

görmək istəyirsənsə, de: “Əşhədu ən la ilahə illəllah və əşhədu ənnə Muhəmmədən Rəsulullah!” Bu cümlələri deyən kimi həzrət Zəhra (ə) məni bağrına basdı, təsəlli verdi və buyurdu: “İndi övladımın gəlişini gözlə, mən onu sənin yanına göndərəm”. Bu gecədən sonra hər gecə yuxuda o Həzrəti (ə) gördüm və Allahın lütfü ilə şəfa tapdım”.

Bir müddətdən sonra müsəlmanlarla rumlular arasında baş verən döyüşdən sonra, rumlulardan çoxu əsir düşdü ki, Məleykə də onların arasında idi.

Dəclə çayından keçib Bağdad şəhərinə daxil olan qul alverçiləri Rum əsirlərini satışa hazırladılar. Bu zaman imam Həsən Əskəri (ə) tərəfindən bir kişi özünü bazarın qul tacirinə çatdırdı. Məleykəni kənizlərin arasından seçib, baha qiymətə aldı. Bu örtülü və iffətli xanımı imam Həsən Əskərinin (ə) hüzuruna gətirdilər və bununla da Məleykə öz şirin arzusuna qovuşdu. Bir gün imam Həsən Əskəri (ə) ondan soruşdu: “İstəyirsən sənə bir müjdə verim?” Məleykə ərz etdi: “Bəli, sərvərim”. Sonra o Həzrət (ə) buyurdu: “Müjdə verirəm ki, sənin övladın şərq ilə qərbin padşahı olacaq. Yer üzü zülm və sitəmlə dolduğu zaman onu ədalətə bürüyəcək”.

Nəhayət, 255-ci hicri qəməri ilində şəban ayının 15-i səhər tezdən həzrət Məhdi Sahibəz-zaman (ə) dünyaya göz açıb, öz nurani vücudu ilə bütün ələmi şad və xürrəm etdi.

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar”, c. 51, səh. 6-10

İbn Şəhr Aşub, “Mənaqibi Ali Əbi Talib (ə)”, c. 4, səh. 247

Qısa tanışlıq:

Adı – Nərgiz

Rumlu adı – Məleykə

Dəfn olunduğu yer – Samirə

Vəfat tarixi – Hicrətin 261-ci ili

SİRLƏRİN MƏHRƏMİ

Samira bazarı həmişəki kimi səs-küylü və gediş-gəlişli idi. Bazara hərə bir iş üçün gəlmişdi. Hər bir satıcı öz məhsulunu satmaq üçün gözləyir, müştərilərini səsləyirdi.

Samira şəhərində təqvalı, saleh, insafli və xoşəxlaq bir kişi yaşayırdı, amma heç kim onun kimin tərəfdarı olduğunu bilmirdi. Çünki öz etiqadından camaata bir şey danışmamışdı. Onun barəsində heç bir şey bilmədiklərinə baxmayaraq, doğruluğuna və sədaqətinə şübhə etmirdilər. Tacirlər də onu çox etibarlı və namuslu adam kimi tanıyırdılar. Hərdənbir öz ulağı ilə şəhərin məhəllələrində dolaşır, yağ satırdı. Bütün məmurlar onu yağ satan və heç kimin də işinə qarışmayan bir adam kimi tanıyırdılar. Şəhər əhli arasında xüsusi hörməti olan bu kişiye nəinki dost, heç düşmən də irad tuta bilmirdi. Bu kişi yağını satmaq üçün bütün evlərin qabağında dayanır, malını satır və xırdavatçılıq edirdi.

Bəzi vaxtlar o, imam Həsən Əskərinin (ə) evinin qabağında keçər və qışqırırdı: “Təzə və yaxşı yağım var, tələsin”. İmam Həsən Əskəri (ə) o kişini yaxşı tanıyırdı. O, Həzrətin (ə) ən yaxşı dostlarından və şüələrindən biri olan Osman ibni Səid idi ki, İmamın (ə) işlərinin çoxunu yerinə yetirirdi. Çünki xəlifə Bəni-Abbas və onun casusları imam Həsən Əskərini (ə) şüələr ilə əlaqə saxlamağa qoymurdular. Buna görə də Osman ibni Səid Həzrət (ə) ilə dostları arasında əlaqə yaradırdı. Yağ satmaq bəhanəsi ilə yağ tuluqlarının içərisində şəri vergiləri yerləşdirir və imam Həsən Əskərinin mənzilinə aparırdı. Arabir şüələrin suallarını və məktublarını imam Həsən Əskəriyə (ə) çatdırır, onların cavablarını isə möminlər üçün aparırdı. Məktublaşmanın və xəbərlərin ötürülməsinin çoxu Osman ibni Səidin vasitəsilə həyata keçirilirdi.

O qədər saleh və əmanətdar idi ki, heç kim onun haqqında bədgüman olmazdı. Osman ibni Səid imam Həsən Əskəri (ə) tərəfindən bu iş üçün seçilmişdi və o, İmamın (ə) xidmətçisi

olaraq öz vəzifəsini çox gözəl şəkildə yerinə yetirirdi.

Allah imam Həsən Əskəriyə (ə) Məhdi (ə.c) adında bir oğlan övladı bəxş etmişdi. Osman ibni Səid o ağıllı uşağı ziyarət etmək üçün hərdənbir İmamın (ə) evinə gedər, Peyğəmbərin (s) sonuncu vəsisinin əlini öpərdi. Həzrət Həsən Əskərinin (ə) seçilmiş şagirdlərindən olan Osman ibni Səid ismət və paklıq məktəbində tərbiyə olunmuşdu. Elmin müxtəlif sahələrində böyük bacarığa malik idi. Bilikdə və təqvarda müsəlmanlardan heç kəs onun məqamına yüksəlməmişdi. Cənab Osman ibni Səid uzun illər həzrət Hadinin (ə) yanında xidmət edib, imam Əskərinin (ə) zamanında da Əhli-beyt (ə) xanədanının xidmətçisi sayılırdı. O, məsum və ilahi rəhbərlərin sirlərinin məhrəmi idi. Amma camaatın arasında o qədər sadə və adi yaşayırdı ki, Osmanın bu cür dərəcə və məqama sahib olması heç kimin fikrinə gəlməzdi. O, daim Bəni-Abbəsın məmurları ilə ehtiyatla dolanırdı. Əgər onlar onun imam Əskəri (ə) ilə əlaqəsini bilsəydilər, o Həzrətin (ə) canı və onun ailəsi böyük təhlükəyə düşərdi.

İxlaslı şüələrin çox az hissəsi onun çətin və həssas vəzifəsini bilir və bu məsələni böyük bir sirr kimi öz aralarında saxlayırdı.

Bir gün qırxa yaxın şüə gizli şəkildə və düşmənlərin gözündən uzaq imam Həsən Əskərinin (ə) xidmətinə yetişdi. İmam (ə) da əziz dostlarını məhəbbətlə qarşılayıb onlara qulluq etdi.

Məclisdə sükut hökm sürürdü. Heç kəs İmamın (ə) hüsurunda danışmağa cürət etmirdi. Hamı sakit qalıb yalnız imam Həsən Əskərinin (ə) söhbətini eşitmək istəyirdi. Həzrət Osman ibni Səid də qonaqların arasında idi və imam Həsən Əskəriyə (ə) xidmət etmək üçün müntəzir durmuşdu. Şüələr İmamın (ə) xidmətinə mühüm bir sual üçün gəlmişdilər. Amma olanlardan heç biri öz sualını verməyə cürət etmirdi. Onlar bilmək istəyirdilər ki, imam Həsən Əskəridən (ə) sonra imam kim olacaq? Bilmək istəyirdilər ki, Allah Rəsulunun (s) sonuncu vəsisinin adı nədir? Şüələrin

on ikinci imamı kimdir? Onlar o Allah vəlisini yaxından görmək istəyirdilər. Bu sual hamının zəhnini məşğul etmişdi və heç kəs də hamını narahat edən bu sualı soruşmağa cürət etmirdi.

Bu zaman İmam (ə.c.) üzünü öz qonaqlarına tutub buyurdu: “İstəyirəm bura nə üçün gəldiyinizi deyim. Siz məndən sonra gələcək imamı tanımaq, onun əlamətlərini bilmək istəyirsiniz. Sizin sualınız onun haqqındadır.”

Sonra məclisdə olanlara buyurdu: “Mən qayıdana qədər heç kəs otağı tərk etməsin”. Bütün qonaqlar itaət edib, öz yerlərində oturdular. Az sonra həzrət imam Əskəri (ə) kiçik bir uşaqla otağa qayıtdı. Simasının nuru ay kimi parlayan bu uşaq atasına çox bənzəyirdi. O pünhan günəş həzrəti Məhdi (ə.c) idi. Hamı heyrətdən donub qalmışdı. İmam Həsən Əskəri (ə) buyurdu: “Bu uşaq məndən sonra sizin imam və rəhbəriniz, Allahın yer üzərində sonuncu höccətidir. Bu görüşdən sonra onu heç vaxt görə bilməyəcəksiniz”. Sonra belə davam etdi: “Osman ibni Səid sizin aranızda mənim nümayəndəm və övladım Məhdi (ə.c) ilk naibidir”. İmam Həsən Əskəridən (ə) sonra Osman ibn Səid bir müddət şiələr arasında o Həzrətin (ə.c) birinci naibi oldu.

Nəhayət, ömrünü şərəflə başa vurub əbədiyyətə qovuşdu.

Mənbələr:

Məclisi, “Biharul-ənvar” c. 50, səh. 479.

Qısa tanışlıq:

Adı – Osman

Ləqəbi – Səmmən (yağ satan)

Kunyəsi – Əbu Əmr

Vəfat tarixi – Hicrətin 256-cı ili, Şaban ayı

Dəfn yeri – Bağdad

SÜBHÜN XƏBƏRİ

Imam Zamanın (ə) birinci naibi Osman ibn Səid (r) dünyadan getmişdi. Sağlığında şiələr onun görüşünə gedir, öz dünya və axirət müşküllərini onunla paylaşırdılar.

Osman ibn Səid (r) imam Zaman (ə.c) ilə birbaşa əlaqədə olduğundan, camaatın çətinliklərinin aradan qaldırılmasında səy və çalışqanlıq göstərirdi. Şiələr Osman ibn Səidin əzasında göz yaşı tökürdülər, onu mömin və fədakar insan kimi xatırlayırdılar. Osman ibn Səidin oğlu da əziz atasının matəmində ağlayırdı, o şərəfətli insanın müsibətinə hamıdan çox qəmgin olub əzadarlıq edirdi. Cənab Muhəmməd ibn Osman da həmişə alicənab atasının yanında möminlərin çətinliklərinin aradan qaldırılmasında çalışırdı. O, Vəliyyil Əsrə (ə.c) itaət və ehtiramda qabaqcıl idi. Şiələrin Osman ibn Səidə bağlılıqları olduğu kimi, övladı Muhəmməd bin Osmana da rəğbətləri çox idi. Əmin, saleh, şücaətli, inanılmış və mömin bir kişi olan Muhəmməd ibn Osman ismət və paklıq ailəsinə məftun olmuş xidmətçilərdən idi. O heç vaxt imam Zamanın (ə.c) fərmanlarına qarşı süstlük göstərmir və etiraz etmirdi. Hər vaxt o Həzrətin çox ixlaslı şiələrindən sayılırdı.

Osman ibn Səidin dünyadan getdiyi və camaatın imam Zaman (ə.c) ilə əlaqəsi olmadığı bir vaxtda həzrət Vəliyyil Əsrdən (ə.c) bir məktub Muhəmməd ibn Osmanın əlinə yetişdi. O məktub imam Zamandan (ə.c) bir xəbər idi. Muhəmməd bin Osman Həzrətin (ə.c) məktubunu aldı, əvvəlcə onu öpdü və gözlərinin üstünə qoydu. Sonra çox şövq və məhəbbətlə məktubu açdı. Bu xəbərin mətninin şərhı belə idi: “Bismillahir-rahmənil-rahim. İnnə lilləhi və innə iləyhi raciun. Allahın qanunua təslimik və İlahi hökmə razıyıq. Sənin atan xoşbəxt yaşadı və iftixar ilə dünyadan getdi”.

Allah ona rəhmət etsin və Allah övliyaları, məsum imamlar ilə məşhur eləsin. Atan həmişə Allaha və məsum imamlara (ə) yaxın idi, bu hədəfə yetişmək üçün çox səy göstərüb çalışırdı və bu işdə qəti və ciddi idi. Allah onun simasını pak-pakizə etsin və bağışlasın”.

Bu ürəyəyatan məktub Muhəmməd ibn Osmana yeni bir can bağışlayıb, onu xoşhal etdi. Çünki bu məktub Allah və Əhli-beytin (ə) bu ata və oğuldan razılığının ən yaxşı sübutu idi. Çünki çox az adam bu səadət və ləyaqətə çata bilərdi.

Muhəmməd ibn Osman bütün müsəlmanlar arasında kamil bir ülgü idi və şiələr arasında çox sevilirdi. Ona görə ki, imam Zamanın (ə.c) nəzərində çox möhtərəm və əziz idi. O həzrət (ə.c) Muhəmməd ibn Osman barəsində belə buyurur: “Allah onu qorusun, atasının sağlığında bizim etimad yerimiz idi. Pərvərdigar ondan və atasından razı olsun. Atasının ruhu şad olsun. Oğlu da bizim üçün onun kimidir və onu əvəz edir. Söylədikləri bizim sözümüzdür və bizim fərmanımıza əməl edir”. Bu səbəbdən imam Zamanın (ə.c) ikinci naibi olan Muhəmməd bin Osman atası kimi şiələrə xidmət edir və öz vəzifəsini yerinə yetirirdi. Muhəmməd ibn Osman məktubları, sualları, şəri vergiləri, hədiyyələri və şikayətləri Həzrəti Vəliyyi Əsrin (ə.c) yanına aparırdı və öz görüşlərinin nəticələrini möminlərə çatdırırdı.

Həmçinin o şərəfətli kişi İmamın (ə.c) ən yaxın sirdaşı idi və onun sirlərini gizlədirdi ki, düşmənlər o həzrətin müqəddəs vücuduna zərər yetirməsinlər.

Muhəmməd ibn Osman İmamın (ə.c) razılığı üçün səylə işə başladı, fərman və göstərişlərin icrasında azacıq da olsa süstlük göstərmədi.

Öz dostlarına və şiələrinə böyük məhəbbəti olan İmam Zaman (ə.c) Osman ibn Səidin əzasında onun övladı Muhəmməd ibn Osmana daha bir məktubunda bu cür buyurur: “... Allah sənin savabını və əcrini artırsın və sənə gözəl səbir əta etsin. Sən matəmə batdığın kimi, biz də matəmə batmışıq, atanın yoxluğu səni və bizi pərişan, kədərli etdi. Allah onu Öz rəhməti ilə şad etsin. Atanın səadəti budur ki, onun canişini olacaq sənin kimi övladı vardı, atan üçün əfv dilə. Həqiqətən, şiələrin ürəyi sənin məqamın və dərəcənin ilə şad olub. Allah sənə kömək olub güc-qüvvət verəcək. Allah sənə tofiq verib, səni hifz etsin...” İmam Zamanın (ə.c) öz şiələrinə o qədər məhəbbə-

ti vardır ki, onların müsibətini öz müsibəti kimi bilir və daim onlara duaçıdır. Lakin imam Vəliyyil-Əsrin (ə.c) öz dostlarından bəzilərinə xüsusi məhəbbəti var idi ki, ismət, paklıq ailəsinin məftunu olan cənab Muhəmməd ibn Osman o seçilmiş şəxslərdən idi.

Vəhy məktəbində böyük elm və maarif əldə etmiş Muhəmməd ibn Osman daim öz vəzifəsini yerinə yetirərdi. İmam Zamanın (ə.c) vücudunun bərəkətindən, elə kəramətlərə malik idi ki, şüaları hey-rətləndirirdi. Buna görə də heç kəs ona yalan deməyi və ondan bir şey gizlətməyi bacarmırdı.

Muhəmməd ibn Osman ətrafdakı bütün işlərdən xəbərdar idi və bu xəbərləri azaldıb-çoxaltmadan, olduğu kimi İmama (ə.c) çatdırır, o Həzrətin (ə.c) cavablarını da dəqiq və aydın şəkildə xalq üçün bəyan edirdi. Muhəmməd ibn Osmanın vücudu bütün möminlər üçün sevinc, rahatlıq idi və onlar Allahın bu böyük nemətinə şükür edirdilər. Onun bütün izzət və məqamı Allaha itaət, vilayətinə düzgün ardıcılı olduğu üçün idi. Allahın razılığını imam Zamanın razılığında görür, o Həzrətin narahatlıq və qəzəbinə bais olan işlərdən uzaq olur, çəkinirdi. Həmçinin bu dəyərli naib xalqı Əhli-beytə (ə), doğru yola tərəf dəvət edir, insanların səadət və nicatını məsum imamlara (ə) məhəbbətdə görürdü. Nəhayət, Muhəmməd ibn Osman illərlə xalis xidmətindən sonra dünyadan köçdü və əbədiyyətə qovuşdu.

Mənbələr:

“Kifayətul-muvəhhidin”, c. 3, səh. 344.

Qummi, “Səfinətul-bihar”, səh. 228-229.

Qısa tanışlıq:

Adı – Muhəmməd

Kunyəsi – Əbu Cəfər

Ləqəbi – Əmr

Vəfat tarixi – Hicrətin 305-ci ili, Cəmadiul-əvvəl ayının axırları

Dəfn olunduğu yer – Bağdad

ŞƏFFAF İMAN

Imam Zamanın (ə.s) ikinci naibi Muhəmməd ibn Osman vəfat etmişdi. Bu böyük şəxsiyyətin vəfatından xəbərdar olan Bağdad əhalisi onun barəsində danışdı.

Səs-küylə dolu Bağdad bazarı qaynayırdı və hər kəs öz ticarəti ilə məşğul idi. Şəhər bazarında örtülü bir qadın ahəstə addımlayırdı, sanki o, kimisə axtarırdı. Sərgərdan idi. O qədər yol gəlmişdi ki, daha gücü qalmamışdı. Qadının gözü bazar camaatının arasında zahirdə təqvalı görünən bir kişiye sataşdı. İrəli getdi və o kişiye salam verdi. Kişi soruşdu: “Bir işinizmi var?” Qadın dedi: “Uzun müddətdir ki, mən Həzrət Vəliyyi-Əsrin (ə.c) vəkili axtarıram. Əvvəl Muhəmməd ibn Osman o Həzrətin (ə.s) vəkili idi. Amma indi ki, o, dünyadan gedib, bilmirəm Muhəmməd ibn Osmanın canişini kimdir? Mənim İmamla (ə.s) bir işim var ki, mütləq İmamın (ə.s) vəkili görməli və bu pərişanlıqdan nicat tapmalıyam. Siz Həzrət Vəliyyi-Əsrin (ə.c) üçüncü naibini tanıyırsınızmı ki, onunla görüşəm?” Kişi dedi: “Bəli, onu tanıyıram. Onun adı Hüseyn ibn Ruhdur və indi o, İmamın (ə.s) vəkilidir. Şiələr öz müşküllərini və ehtiyaclarını həll etmək üçün ona müraciət edirlər”.

Kişi qadına kömək etmək üçün yola düşdü və o çarəsiz qadın da onun arxasınca yollandı. Onlar Hüseyn ibn Ruhun mənzilinə getdilər. Yolda qadın öz-özünə dedi: “Haradan bilim ki, bu kişi düz deyir? Ola bilsin, görüşmək istədiyim şəxs İmam Zamanın (ə.s) vəkili olmasın”. Yol boyu çox fikirləşdi və bir anlıq hər şeyə şübhə etdi. Buna görə qərara aldı ki, İmam Zamanın (ə.c) vəkili yoxlasın. Az sonra hər ikisi Həzrətin (ə.c) üçüncü naibinin evinə çatdılar. Kişi diqqətlə ətrafına baxdı, sonra evin qapısını döydü. Evin xidmətçisi qapını açdı, salam və ehtiramdan sonra soruşdu: “Kimi istəyirsiniz?” O dedi: “İmamın (ə.c) vəkili ilə işimiz vardır, evdədirmi?” Xidmətçi dedi: “Xahiş edirəm bir az gözləyin”.

Onlar bir az qapının arxasında gözlədilər. Az sonra xidmətçi yenidən qayıtdı və gülərlə dedi: “Buyurun, ağa daxil olmaq üçün icazə verdi”. Hər ikisi – qadın və kişi həyətin ortasından

keçdikdən sonra İmamın (ə.c) vəkili olan kiçik bir otağa daxil oldular.

Əzəmətli və nurani bir kişi qonaqları qarşılayaraq “Xoş gəldiniz” - deyib, onları qəbul etdi. Sonra soruşdu: “Sizin üçün nə iş görə bilərəm?”

Bələdçi dedi: “Bu gün bazarda idim. Bu qadın İmamın (ə.s) üçüncü naibini məndən soruşdu. Dedim ki, onu tanıyıram. İndi sizin yanınıza gəlmişik ki, bu xanımın müşküllərinin həllində ona kömək edəsiniz”. Bu vaxt qadın dedi: “Mən eşitmişəm ki, siz Həzrət Vəliyyi-Əsrin (ə.c) vəkilisiniz. Suallarına keçməzdən əvvəl bir sualıma cavab vermənizi xahiş edirəm. Əgər cavablarınız düz olsa, qalan suallarımı da soruşaram”. Hüseyn ibn Ruh buyurdu: “Soruş!”. Qadın dedi: “De görüm, mən əsrin imamı olan Mövlama nə gətirmişəm?”

O cənab cavab verdi: “Get, gizlətdiyin pul kisəsini Bağdadın Dəclə çayına at və sonra yanıma qayıt”. Qadın evdən çölə çıxdı. Özünü Dəcləyə çatdırdı. O, içində pul olan kisəni suya atdı və dərhal Hüseyn ibn Ruhun evinə qayıtdı.

Qadın o Həzrətin yanına çatanda Hüseyn bin Ruh öz qulamına buyurdu: “Get, bu xanımın pul kisəsini gətir”. Qulam başqa otağa keçdi, bir azdan əlində qadının Dəcləyə atdığı həmin pul kisəsini gətirib ona verdi. Öz pul kisəsini görən qadın çox təəccübləndi və qadın dedi: “Bəli, Allaha and olsun ki, bu mənim Dəcləyə atdığım həmin kisədir”.

Sonra Hüseyn ibn Ruh ona buyurdu: “İstəyirsən kisənin içində nələr olduğu deyim?” Qadın dedi: “Bəli, eşitmək istəyirəm.” O həzrət buyurdu: “Bu kisədə bir cüt qızıl bilərzik, bir böyük və iki kiçik qiymətli daş-qaş halqa vardır. Bu kisədə birinin qaş füzə, o birinin qaş əqiq olan iki üzük də vardır”.

Kisənin ağzını bağlı görən qadın onun açılmadığını yəqin edib Hüseyn ibn Ruha inandı və onu imam Zamanın (ə.c) həqiqi vəkili bildi. Bu kəramət Pərvərdigarın və həzrət Höccətin (ə.s) inayətinin bərəkətindən idi. Hüseyn ibn Ruh Nobəxti həzrət Məhdinin

(ə.c) xalis, sadıq şüalərindən hesab olunurdu ki, imam Zamana (ə.c) itaət etməkdə ciddi və çalışqan idi.

O da Həzrətin (ə.c) digər naibləri kimi əmin, saleh, alim və müvəffəq idi. Cənab Hüseyn ibn Ruhun elə özünəməxsus, fər-di xüsusiyyətləri var idi ki, başqaları onlardan məhrum idi. Məsələn, o, müxtəlif dillərə yiyələnmişdi və bir çox sirlərdən və məlumatlardan agah idi. O, Əhli-beytin (ə) ismət və paklıq məktəbindən tərbiyə almış, sahib olduğu bütün nemətlər Əhli-beytin (ə) bərəkətindən idi. Hüseyn ibn Ruhun sözü imam Zamanın (ə.c) sözü və onun yazdığı hər bir şey o həzrətin yazısı idi. Onun göstərişlərinə əməl etməmək həzrət Vəliyyil-Əsrə itaət etməmək sayılırdı və Hüseyn ibn Ruha itaət Həzrəti Məhdiyə (ə.f) itaət idi. Çünki İmam Zaman buyurmuşdu: “Mənim vəkili olan Hüseyn ibn Ruh məndəndir, sözləri sözlərimdir, yazdığı mənim yazımdır”.

Mənbələr:

Şeyx Səduq, “Kəmalud-din”, səh. 519.

Qısa tanışlıq:

Adı – Hüseyn

Kunyəsi – Əbul-Qasim

Vəfat tarixi – Hicrətin 326-cı ili, Şəban ayının 15-i

Dəfn olunduğu yer – Bağdad

MÜNDƏRİCAT

QURTULUŞ NƏĞMƏSİ.....	3
HİDAYƏTİN LƏZZƏTİ	7
GÖRÜŞ TƏŞNƏSİ	11
ZƏHRA (Ə.S) KİMİ SƏBİRLİ	15
ANALIQ İFTİXARI	19
ŞAHZADƏ XANIM	23
BOŞ BEŞİK.....	27
YAĞIŞ KİMİ GÖZ YAŞLARI	31
HÜSEYNİN SƏDASI	35
SİRDAŞ	39
İMANIN GÜCÜ	43
ZÜLFİQARIN GÖLGƏSİ	47
ATACASINA SÖHBƏT	51
QIRMIZI XURMA	55
TÜRK MİRVARİSİ	59
MÜNACAT ƏTRİ	63
SƏHRADA MİRVARİ	67
YANAR ÇİRAQ	71
GÖRÜNMƏZ QILINC	75
ALMA ƏTRİ	79
NƏRGİZ ƏTRİ	83
SİRLƏRİN MƏHRƏMİ	87
SÜBHÜN XƏBƏRİ	91
ŞƏFFAF İMAN	95

